

על הצדיקים ועל החסידים

אהבת השי"ת
מידות טובות
פרשת השבוע
אלומות אור
מרבתינו צדיקי עולם
פרשת חוקת | תשפ"ו

לא אומרים את המילים האלה בקול

הגה"ח רבי שמעון שפיצר שליט"א



בספר קול אמונה להאדמו"ר רבי צבי הירש מקרעטשניף זיע"א (לך-לך) מביא שאצל זקנו הרה"ק רבי אליעזר זאב זיע"א כל הקהל היו מברכים ברכת המזון בקול רם ובהתלהבות (במוסגר הוא מביא שזכור לו מילדותו שגם אצל הרה"ק מסאטמאר זיע"א היה כך, ואף בעמדו בחוץ, שמע את קולו של הרבי בברכת המזון נשמע בחוץ כקול שאגת ארי), ומספר: פעם אחת היה אצל השולחן בנן של קדושים שהגיע להתרים את נדיבי העם, ואני ברכתי בקול ואמרתי בהתלהבות "ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם". ניגש אלי זקני ולחש לי באוזני: כשיהודי שזקוק למתנת בשר ודם יושב אצל השולחן, לא אומרים את המילים האלה בקול עבודה גדולה מוטלת על לאדם לזכך את עצמו בענייני בין אדם לחבירו

(המאמר המלא בעמוד 2-3)

הם יודעים שאנחנו מייצגים את שם ה' בעולם, ואם הם היו יכולים לקחת סולמות ולעלות לשמים ללחום בקב"ה בעצמו היו עושים כן

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א



וימאן אדום נתן את ישראל עבר בגבולו (ג)

עבודת כוכבים, או כופרים במצות, לא היו רודפים אחרינו, אלא בשביל תורה ומצות שנתן לנו", ומבואר שם במדרש, שלכן מלחמת מדין נקראת בתואר "נקמת ה'", כיון שכל כוונתם של מדין לפגוע בעם ישראל הוא משום שאנחנו עם ה'.

וזהו לימוד לכל אותם רשעים שלוחמים לעקור את דת ישראל או את ישראל מהעולם, שאליבא דאמת אין זה מלחמה רק בישראל אלא זהו מלחמה בקב"ה בעצמו, שהם יודעים שאנחנו מייצגים את שם ה' בעולם, ואם הם היו יכולים לקחת סולמות ולעלות לשמים ללחום בקב"ה בעצמו היו עושים כן, אלא שאינם יכולים ולכן הם לוחמים בנו, על שאנחנו מייצגים את הקב"ה בעולם.

וכבר כתבו הספרים שבזמן שהגויים או פושעי ישראל ושונאי דת רוצים להשתתף עמנו ולהתחבר אלינו, צריכים אנו לבדוק במה נכשלנו, כי אם הם חפצים להתקרב אלינו, בהכרח שאנחנו פגמנו בקדושה ואין אנו מייצגים שם שמים בעולם כראוי.

(ביאורים והנהגות)

מבואר כאן כמה גדולה רשעותם של אדום, שאע"פ ששמעו על כל התלאה שעבר על עם ישראל, ועם ישראל לא רצו להפסיד להם כלום אלא רק לעבור בגבולם, ומה גם שהיה לפניהם אפשרות להרוויח ממון רב ע"י שימכרו את מימיהם לאומה שלמה, מ"מ מגודל שנאתם סירבו לזה, ויצאו במלחמה כנגד ישראל. וטעם הדבר שאומות העולם שונאים אותנו כ"כ, מבואר הוא בגמ' בשבת (פ"ט) "מאי הר סיני הר שירדה שנהא לאומות העולם עליו", והרי מבואר ששנאת אומות לישראל הוא מחמת התורה שקיבלנו מהר סיני, וכע"ז מבואר במדרש תנחומא (מטות ג) "אמר משה ריבון העולמים אם היינו ערלים, או עובדי

'אני חייב להוכיח שאני חכם, שאני יודע מה שאני אומר, ושיבינו זאת אחת ולתמיד לכל החיים. זה חשוב לחמישים השנים הבאות'

הגה"ח רבי שמעון שפיצר שליט"א על עבודת המידות

על פן יאמרו המושלים באו חשבון (א)

עכשיו, אלא הוא ויכוח ישן בן עשר שנים שתוכנו האמיתי הוא: האם אתה מבין לליבי?, האם איכפת לך ממני? האם צרכי חשובים בעיניך? מדובר במלחמה גדולה שבוערת בשני הצדדים מתחת לפני השטח. כלפי חוץ, באופן רשמי נראה שהאב ביקש מבנו לחבוש כובע מסוים והבן סירב. אולם אין זה משנה כלל מהו הגפרור שהצית את הבעירה הנוכחית; האש כולה יונקת ממעמקי הישות הפגועה.

בכל הסוגיות של בין אדם לחבירו ושלוש בית, ובכל העניינים הנוגעים למחלוקת ומריבה, הכל נסוב סביב נקודה רגישה זו של נפש האדם - הכבוד העצמי והרגשת הערך האישי. האדם מרגיש "טעם מיתה" בכל פעם שנדרש ממנו לוותר על הרגשת ערכו, ומשום כך הוא מסתבך ללא הרף. הוא מנסה לפעול בכל הדרכים: משכנע מכאן, שולח שלוחים מהצד השני, הוא מנסה להלך עם זולתו ביימין דוחה ובשמאל מקרבת. יום אחד הוא מבטיח לו שכר מעולם הבא, יום אחר הוא מתרה בו: דע לך שלעולם לא תצא מכף הקלע. הוא משתמש בכל דרך אפשרית כדי להשיג את מטרתו, אשר בסופו של דבר היא תלויה בשמירת כבודו.

נזכיר שוב את הסיפור על חברותא שביקש להיפרד

נזכיר שוב את הסיפור על חברותא שביקש להיפרד לאחר חמש שנים: לשאלת חברו "מה קרה?", השיב בכאב: "אין בי עוד כוח ללמוד את אותה הסוגיא במשך חמש שנים תמימות. מוכרח אני להחליף סוגיא". הלה הרים את גבותיו ושאל: "הלא במשך השנים הללו למדנו כמה מסכתות, ואף למדנו במשך תקופה אחת שולחן ערוך?". אמר לו: "במשך כל חמש השנים הרגשתי שהנושא היחיד שאנו דנים בו הוא 'מי צודק' - אני או אתה".

על האדם להבין שלפעמים לימודו והשקפתו משמשים לו 'כלבוש' בלבד למלחמה על ערכו, בבחינת 'מצא בעל חוב מקום לגבות את חובו' - עם מה אוכל להראות שאני צודק? עם מה אוכל לשכנע את עצמי שאינני חסר ערך? הוא אוחז בגמרא, בהשקפה או בחצר אליה הוא משתייך. והופך אותם לכלי מלחמה שבאמצעותם יחבוט ברעהו כדי להראות שהוא צודק.

אבל כשמדברים על עניינים שבין אדם לחבירו, העבודה אינה עוצרת לרגע. אנו עלולים לעמוד מול נסיון מסובך דווקא

עבודה גדולה מוטלת על אדם לזכך את עצמו בענייני בין אדם לחבירו, ועיקרה הוא תיקון המידות. עבודה זו מקיפה פרטים רבים, שכן היא כוללת את המעגל הקרוב אליו ביותר - קרובי משפחה, שלום בית - וכן כל האנשים הסובבים אותו. סביב האדם יש בני משפחה, עמיתים לעבודה, שכנים, חברים. יתרה מזו, יש אנשים שאינם בהכרח קרובים אליו, אבל עליו להתעסק אתם, ועם כל אלו יש לו קשיים מיוחדים שבשלב הראשון חובה לשים לב אליהם.

הקושי הראשון הוא שכל פעם שהאדם ניגש לטפל בסוגיות הללו, מיד הדבר נוגע בישותו ובכבודו. באותו רגע הוא נשאב לדיון, בין מדעת ובין שלא מדעת, האם הוא מוצלח או שמא כשלון.

מפליא לראות כיצד האדם מסוגל להיגרר למחלוקת עזה על אודות עניין של מה בכך, שאין בו שום נפקא מינה מי משני הצדדים צודק; אלא ששורש הוויכוח נעוץ ברובד העמוק ביותר של נפשו. אדם מסוגל להתווכח, למשל, על גוון המרצפות באחד החדרים באיזה צבע יהיו - נושא שקשה למצוא פעוט וחסר חשיבות ממנו (בקשת מחילה ממי שחולק על כך..). - אך כיון שהוויכוח מתלקח, הוא נוגע מיד בכבודו של חברו, אשר חושב שאינך מחשיב את דעתו. מכאן ועד ל'מלחמת עולם' המרחק קצר.

בעניינים שבין אדם לחברו, הנושא בדרך כלל אינו הפרט עליו מתווכחים; הנושא האמיתי הוא הרגשתו של האדם שערכו עומד למבחן: "אני חייב להוכיח שאני חכם, שאני יודע מה שאני אומר, ושיבינו זאת אחת ולתמיד לכל החיים". 'זה חשוב לחמישים השנים הבאות שיבינו זאת בבית. נחוץ לי לקבוע זאת כמה שיותר מוקדם'. כך, מחלוקת קטנה הופכת למערכה על 'כבוד המלכות' של האדם, כשכל צד נאבק על עצם ההכרה בו.

שהאב ביקש מבנו לחבוש כובע מסוים

מלחמה זו מתרחשת בתוך האדם פנימה, וכן בינו לבין חבריו, וכן בינו לבין ילדיו. ברור שמצד ההלכה חובת הבן לכבד את אביו היא מהחמורות שבחמורות. אך כאשר מתבוננים פנימה אל נבכי הנפש, רואים כיצד הדברים מסתבכים והופכים כאובים כל כך, כי הנושא אינו אותו דבר הפעוט שעליו מתווכחים



כשאנו סחוטים מעייפות או נמצאים בלחץ אדיר. ה'ניסיון' אינו שואל לרווחתנו, והוא אינו מציע 'מועד ב"'. בגלל שהאדם אינו מלאך, והנסיונות פוקדים אותו דווקא במצבים המסובכים והקשים ביותר, נהיים לאדם כשלונות רבים. הכשלונות האלה מביאים איתם אכזבות כואבות, והללו שוברות את לבו לרסיסים.

בנו הבחור סולק מהשיבה לא פחות ולא יותר מאשר ביום החופה של האח

כאשר אדם רוצה לקום מוקדם כדי להתפלל במנין הראשון והוא לא הצליח, עדיין יש לו אפשרות להתפלל במנין יותר מאוחר. כך זה ברוב תחומי החיים, יש מה לעשות אם התכנית הראשונה נכשלה. אך כאן, בבין אדם לחבירו, כשהאדם נכשל, מה הוא יכול לעשות עכשיו?

ניקח למשל אבא שמתמודד עכשיו עם בנו שהוא בן חמש עשרה ושלושת רבעי שנה (זה מושג - לא גיל). האם בנו שואל אותו האם זה הזמן המתאים להרגיז אותו ולהקפיץ לו את הלב? הבן עושה את הבעיות שלו גם בבין הזמנים וגם ברגעים הלחוצים ביותר, כמו למשל כאשר האבא משיא בן אחר. הנה בנו הבחור סולק מהשיבה ונשלח לביתו לא פחות ולא יותר מאשר ביום החופה. המשגיח בטוב לבו דאג שכאשר הסבא והסבתא מגיעים מחו"ל, יהיו בבית עוד זוג ידיים לעזור... הדברים הקשים האלה קורים במצבים המורכבים ביותר, ומסיבה זו הכשלונות בעבודת המדות קשים יותר ותדירים יותר.

קושי נוסף, שבא כהמשך לקושי הקודם הוא שעבודה זו תלויה באחרים.

מעבר לכך שנסיונות פוקדים את האדם בין ביום בין בלילה, האדם אינו 'בעל הבית' על המצבים הללו. בתחום זה אתה מרגיש לפעמים חסר אונים, כמעט כמו הפקר.

אינך יכול להחליט שאתה מתנתק מכולם ואין לך עסק עם אף אחד. אדם שמחליט לנהוג כך, בדרך כלל משלם על זה אחר כך ביוקר רב. כמה יצטרך לשלם רק מפני שלא ענה לטלפון - איפה היית? אתה יודע כמה שעות אני מנסה להשיג אותך? מישהו ממתין לך ואינך מתייחס!!!

אין לך שום דרך לצפות מראש מתי ומהיכן תצוץ הבעיה הבאה; מי יתרגז עליך, ומאיזו סיבה. וגם אם ישנת מספיק, אין זה אומר שגם האדם שמולך ישן מספיק. הדבר הזה מכביד מאוד על העבודה העצמית. אינך יכול לדעת כלום. יתכן שהיתה לך תפילה מרוממת מאוד בבוקר, ויצאת מבית הכנסת עם חיוך גדול על הפנים, ופתאום, אתה מקבל מכה. מצב זה דומה למה שקורה לפעמים לילדים. לפעמים ילד

סופג גערה או עונש, ואינו מבין למה. הוא אינו יודע לצפות זאת מראש. (ברוך ה', המצב הולך ומשתפר בדורינו. אך אנו מתכוונים לעצם המושג).

מוצא את עצמו מחוץ לכיתה כששתי לחייו אדומות

הילד אפילו לא קלט מה לא היה בסדר. הוא באמת רצה להיות היום ילד מצוין, אך פתאום נכשל ועשה איזו שטות קטנה. האב או המחנך הרגיש שהילד 'לחץ לו על נקודה רגישה', ופתאום הילד מוצא את עצמו מחוץ לכיתה כששתי לחייו אדומות, והוא עומד ובוכה - אני לא מבין מה קרה פה. אינני ילד רע, לא רציתי להכעיס, מה כבר עשיתי שמגיע לי עונש כה חמור?

זה מה שקורה תמיד בעניינים שבין אדם לחבירו. האדם אינו יודע איך הוא נקלע פתאום למצב הזה, ומאיפה המצב הזה נחת עליו, מכיוון שהוא מרגיש שמאשימים אותו על לא עוול בכפו, הוא מגיב בצורה לא נכונה - הוא חושב על המקרה בצורה מוטעית ומתנהג בצורה לא נכונה.

אלו הם חמשת הקשיים הקיימים בעניינים שבין אדם לחבירו: א. הגאווה - שקשה לאדם לוותר עליה.

ב. חוסר ראיית התקדמות.

ג. הנסיונות מגיעים גם במצבים של חוסר מצב רוח.

ד. עבודה זו תלויה בדעת אחרים.

ה. פוגע ברצון האדם.

כולנו מתמודדים עם הקשיים הללו. ובכן, לאחר שאנו מכירים את הקשיים, עלינו לשוב וללמוד את דברי התורה המצווה אותנו לתקן את המידות. 'ענוה', 'איתור', 'נפשי כעפר לכל תהיה'. רשימה ארוכה של מדות שהאדם צריך לזכך במהלך שנות חייו. והקב"ה מסייע לו בכך.

(קטעים מלוקטים מתוך קונטרס הבינוני שלח תשפו)

ביקש רבינו עוד ניגון, ועוד, ולא נתקררה דעתו עד שאמר לאורחיו: "איך ויל א טאניץ!"... "עשו לי טובה ותפצחו ב'ריקוד'!" כך מצא את עצמו הנדיב פוצח בריקוד עם בניו וחתניו

השקיעות בתורה, המסירות והרגישות לזולת של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

זאת חקת התורה אשר צנה ד' (יט ב)

היה זה עבור התלמידים שיעור נפלא, שיעור בשקידת התורה בכל המצבים.. שיעור במסירות נפש למען התורה הקדושה, תהינה הנסיבות אשר תהינה... כי כפי שאמרנו, אין רגע בו יכול האדם לפטור את עצמו מחובתו הרוחנית כלפי בוראו!

נתקל הרב ריינר בבעיה

ולא רק במצוות שבין אדם למקום מחויבים אנו בכל המצבים, מבלי כל קשר לנסיבות, אלא גם בחיובים של 'בין אדם לחברו'! לעיתים, כאשר האדם מרגיש שרע לו ומנוחת הדעת ממנו והלאה - הוא מרשה לעצמו להקל ראש במחויבויותיו האנושיות כלפי הסובבים אותו, ולהקרין את מרירותו וכעסו כלפיהם. אכן לאמיתו של דבר, אין כל הצדקה להנהגה מעין זו, ואילו רבינו עצמו - העניק לנו בהנהגתו דוגמת מופת הפוכה לחלוטין, כפי שיכולים אנו למצוא במעשה הבא, אותו סיפר הרב יוסף ריינר שליט"א, וכך היה מעשה:

בצעירותו, כאשר עמד לבנות את ביתו ולהכנס תחת החופה עב"ג בשעטו"מ - נתקל הרב ריינר בבעיה בלתי צפויה: הוא לא מצא מי מבין ראשי הישיבה - שיסדר את קידושו... רבינו עצמו - נוהג היה לכבד בכגון דא את עמיתו הגר"ד פוברסקי זצ"ל, מה גם שבאותה תקופה לא חש בטוב עד שאפילו להיכל הישיבה נמנע מלעלות, ושלוש פעמים בשבוע היה עליו להתייצב בבית החולים לצורך טיפול רפואי. הגר"ד פוברסקי מצידו - התנצל על שאין באפשרותו להיענות לבקשה במקרה זה בשל מחויבות קודמת, ואלו הגר"ש רוזובסקי - היה מיראי הוראה בכגון דא, כאשר הוא טען בענוותנותו כי 'כל מי שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהיה לו עסק עמהם'...

לסיכומו של דבר, אף אחד משלושת ראשי הישיבה לא יכול היה לסדר את קידושו של החתן הנרגש, כאשר הגר"ש רוזובסקי מציע לו לפנות אל ראש הישיבה בה למד בעבר, רבי יעקב ניימן, ראש ישיבת אור ישראל בפתח תקוה.

אלא שאפשרות זו, כלל לא מצאה חן בעיני הרב ריינר... נקל להבין את תחושתו של חתן המבקש לראות את רבותיו בהווה שמחים בשמחתו ונוטלים בה חבל, ואף את אי הנעימות

"אדם צריך להיות במצב של 'ורוממתנו מכל המעשים'! אדם צריך להיות תמיד שקוע בלימוד, כך שכל המצבים המשתנים סביבו לא יפריעוהו בלימודו כהוא-זה! כך עברתי אני את החיים, וכך צריך לחיות!" - הטעים רבינו מרן הגרא"מ שך זצוק"ל.

כאשר היה רבינו שקוע בטיפול ברעייתו הרבנית עד כדי כך שלא היה באפשרותו אפילו להגות באותן מצוות פשוטות השגורות על פיו של כל יהודי - מצאוהו בני ביתו כאשר הוא משנן לעצמו את אותיות ה'א-ב'! כן... גם אותיות קדושות אלו - ראויות הן לקיים בהן מצות 'לימוד תורה' בשעת הדחק, ורבינו ידע כי במקום בו לא ניתן לקיים את המצוה באיכות גבוהה יותר - אין להקל ראש ולזלזל בערכו של לימוד מהסוג הזה...

ללמדך, שכל התירוצים שבעולם לא יועילו: אין רגע בו לא ניתן לקיים את מצות תלמוד תורה, אין רגע בו יכולים אנו לפטור את עצמנו מחובתנו הרוחנית כלפי בוראנו, ואפילו ברגעים הקשים והעמוסים ביותר - נוכל להרוויח אוצרות נצח אם רק ניתן את דעתנו לכך ונעשה את אשר לאל ידנו! ואגב, אם בתקופת חוליה של הרבנית ע"ה עסקינן - דומה כי מחויבים אנו להביא את המעשה הבא, אותו סיפר הרב שמואל חסידה, אשר מעיד כי הוא הותיר רושם בל-ימחה בליבו. וכך סיפר הרב חסידה:

היה זה בתקופת מחלתה של הרבנית ע"ה. רבינו, לאחר סיום השיעור הכללי, בטבורו של היכל, מתדיין בריחא דאורייתא עם בני הישיבה המתקבצים סביבו. הם מקשים והוא מיישב. הם מפריחים סברות לחלל האולם, והוא טוחנן הדק היטב במאזני הסברא הישרה של סיני ועוקר הרים. רבינו נתן ראשו ורובו, בכל רמ"ח איברי הדעת בדקויות של 'שמעתא', אינו רואה ואינו שומע דבר, עד שלפתע...

רבינו פורש מאצל הסטנדר, ממהר אל ביתו, מכין כוס תה עם תופינים לרעייתו, דורש בשלומה, מגיש לה תרופה להקל על מכאוביה - ואח"כ שב בחזרה אל דקות הסברא, כאילו לא עזבה מעולם... הוא ממשיך בדיוק מאותו המשפט בו הפסיק, כי לדידו של רבינו - אמנם לא היה הפסק מעולם!



בשל מה שנראה כהבעת חוסר ענין מופלג בחתונתו... "מה יחשבו האורחים? מה תחשוב הכלה על כך שרבותי אינם משתתפים בשמחתנו?" - תהה הרב ריינר בליבו, והחליט בצר לו לעלות אל ביתו של רבינו ולשטוח בפניו את מצוקתו. התדפק איפוא החתן הצעיר על דלת ביתו של רבינו, ולאחר שהכניסוהו אל החדר פנימה - תינה בפני ראש הישיבה את כאבו. "מתבייש אני בפני כלתי לעתיד! וכי מה אומר לה? שאפילו אחד מראשי הישיבה לא יכול היה לסדר את קידושי? הלא בודאי היא היתה מעריכה אותי יותר אילו היתה נוכחת לראות כי את ראשי הישיבה בה אני לומד מעריכים אותי וטורחים להשתתף בשמחתנו!" - טען הרב ריינר, ורבינו נענה על אתר והגיב במשפט אחד ויחיד: "אני מגיע לסדר קידושיך!".

ואכן, האורחים נענו בהתלהבות. הם החלו לזמר בכיסופים ובערגה, ומשסיימו - ביקש רבינו לשמוע ניגון נוסף...

כך ביקש רבינו עוד ניגון, ועוד אחד, ולא נתקררה דעתו עד שאמר לאורחיו: "איך ויל א טאנץ?!..." "עשו לי טובה ותפצחו ב'ריקוד'!"... כך מצא את עצמו הנדיב פוצח בריקוד עם בניו וחתניו, בתוך כדי שהם מזמרים הניגון הידוע למילים: "אנא עבדא דקודשא בריך הוא", כאשר נכדו של רבינו מצטרף עליהם, ואילו רבינו עצמו מביט מן הצד בקורת רוח ומוחה את כפיו...

מחזה נפלא היה זה: בביתו של הרב שך, זקן ראשי הישיבות הליטאיות, יושב נושא כתר התורה - ומוחה את כפיו בכל כוחו ל'ריקודה' של אברכים חסידים, והכל בכדי לעודד ולשמח את הנדיב הצדיק!

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'אורחות החיים')

וכך היה. חרף חולשתו הרבה, חרף מכאוביו ויסוריו, חרף הקושי הכרוך בכך - התייצב רבינו לסדר את קידושיו של תלמיד, ובלבד שלא תגרם חלישות הדעת חלילה לחתן ביום חופתו! עד היום, חש הרב ריינר חרטה על שתינה בפני רבינו את צערו, וגרם לו בכך להתעלות מעל מכאוביו ולעשות מה שאיש לא היה עושה במקומו. אולם אנו, על פי דרכו למדנו, כיצד נוהג אדם גדול: כל הייסורים שבעולם, כל הקשיים והנסיונות - אין בהם כדי למנוע ממנו למלא את חובתו למניעת כל פגיעה בכבודם של אחרים, ולו יהא זה באופן עקיף ביותר...

אולי תזמרו לנו את הניגון של 'צור משלו אכלנו'?

המעשה הבא, מבית מדרשו של רבינו - יש בו כדי ללמדנו על מעלת ה'עידוד', ועל הנכונות הרבה שהיתה לגדולי ישראל להקדיש מזמנם היקר ומשעותיהם המנוצלות עד תום - בכדי לעודד לב נשבר. ומעשה שהיה כך היה:

באחד הימים, פקד את מעונו של רבינו נדיב אחד, מגדולי תומכי התורה שבדור, אשר בהיותו גומל חסדים הרבה עם רבים וטובים - נקלע למצוקה כלכלית. הנדיב הגיע אל ביתו של רבינו בלוויית בניו וחתנו, ובתוך כדי הדיבורים התגלגלה השיחה לענין 'פרשת הכסף'... הנדיב שטח את מצוקתו, ורבינו נענה ואמר: "סי קומט און ס'גייט או ס' מיינט גארנישט"... [כסף בא, כסף הולך, וזה באמת לא מעלה ולא מוריד...], והוסיף ואמר: "לי, אין אפילו פרוטה אחת!"...

אולם רבינו לא הסתפק בדברי העידוד הללו... בנסותו לרומם את רוחו של הנדיב - פנה אל האורח ואמר לו: "אתם הלא חסידים, בנים למשפחת אדמו"רים, בניכם וחתניכם אף הם אברכים חסידיים תלמידי חכמים, ובכן, הבה נשמע מכן 'ניגון'! אולי תזמרו לנו את הניגון של 'צור משלו אכלנו'?"

לְעִילּוֹי נִשְׁמַת
הַרְהִיג
ר' אֶלְטֶעֶר מֵרַדְכֵי בֵּרְג זצ"ל
ב"ר דָּוִד ז"ל
מֵרַא דַּאֲתָרָא דְקַהֲלֵת עֲטַרְתֵּי רַא"ש
מוֹנְסֵי נְיוֹ יוֹרְק
נִלְבֵּעַ ח"י סִיוֵן תִּשְׁעִי
ת.נ.צ.ב.ה

ר' בן ציון היה כמו שיכור ליי - להיטיב. כאשר החל לכתוב את חידושי תורתו לספר 'שלמי תודה', הגה במוחו רעיון והכניס בספר למאות סימניו, שמות של תלמידי חכמים ושאלותיהם בשיעוריו

ממידותיו הנאצלות של הגאון רבי בן ציון פלמן זצוק"ל

לברר עלינו, והעמידו תלמיד חכם לבדוק ולברר. באותם ימים הזדמן לידו של התלמיד חכם ספר "שלמי תודה" ובו החידוש שכתב בשמי, הוא נהנה מאד, ואמר לעצמו ולמשלחיו: "אם כך הדבר, מדובר בתלמיד חכם שיש לו בית של תורה". והשדוך יצא לפועל.

לימים, נסעתי לאמריקה

ובידי המלצה מהרב שך אודות הכולל שעמדתי בראשותו, אחד הגבירים קרא את ההמלצה והגיב: אם הרב שך כותב שאתה תלמיד חכם, בבקשה תאמר 'שטיקל תורה' מספר 'אבי עזרי'...". היה קשה לי מאד באותם רגעים לומר דברי תורה עמוקים, אך נזכרתי בשיעורו של ר' בן ציון בהלכות חנוכה שבו מביא את חידושו של ה"אבי עזרי" לגבי מי שיש לו רק ב' נרות ביום השלישי של חנוכה. אמרתי לו את הדברים. הגביר לא ויתר "הבה נראה שאתה צודק, נפתח יחד את ספר אבי עזרי" - ביקש. פתחנו את ה"אבי עזרי" והראיתי לו. המשכנו לפלפל בידידות. ולפתע אמר: "השם שלך מוכר לי מאיזה מקום, ואינני יודע מהיכן", התאמץ להיזכר ולפתע נפל ברעיונו: "אולי ראיתי את השם שלך בספר 'שלמי תודה' האם זה אתה?"

הוא פתח את ספר 'שלמי תודה' שבביתו, חיפש חידוש שראה בו לאחרונה, ואכן מצא את הרעיון המוסרי הנ"ל ובו השם שלי. הוא בא על סיפוקו והכריז: "אם כן, אתן לך פי 10 ממה שאני נותן לכולם". ונתן.

מדוע אני מספר סיפורים? - מסיים האברך בשאלה ומיישב, כדי לומר: הנה כוח הלשם שמים, שעמו חקק ר' בן ציון את שמות האברכים כדי לרוממם, שהמעט הזך, כוחו רב. הדלקת נר אחד קטן ב'שמן טהור של חסד' - מאירה למרחקים. "ראיתי כמה פעמים בימי חמישי שר' בן ציון ישב עם אברכים והכין להם 'שטיקל תורה' כדי שיהיה להם מה למסור לשווער בשולחן שבת. וכיון שפחד שאולי הענין לא ברור להם לחלוטין, שמא ה'חבורה' לא תאמר כראוי וכדי שלא יהיו להם בושות, לכן בדרך כלל הקפיד לבקש: "לא כדאי שנשאיר את הרעיון בראש, הבה נעלה את החידושים על הכתב, וכך תהיה לך אפשרות לחזור עליהם במנוחת הנפש,

בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם (כא)

כאשר החל ר' בן ציון פלמן זצ"ל לכתוב את חידושי תורתו - לספר 'שלמי תודה', לא היה לו זמן, אבל להיפרד מהחסדים לא יכול. מה עשה. הגה במוחו רעיון פשוט.

כיון שהתקבצו סביב ר' בן ציון קדרים של תלמידי חכמים צעירים ששמעו את לקחו, ובאופן טבעי שומעי השיעורים שואלים ומעירים, מקשים ומתרצים ומרחיבים את ההבנות כדברי חז"ל: "ומתלמידי יותר מכולם", לכן אחרי סיום השיעורים חקק את ההערות שלהם במחברת הפרטית, בשמו המפורש של האברך התלמיד חכם הצעיר, והרכבת יצאה לדרך. מאותו יום, ההערה היתה נאמרת ברבים בשמו המלא של השואל והמשיב.

כמעט בכל שיעור הוזכרו קושיות, תירוצים וראיות בשם אברכים צעירים ממנו בחכמה ובמנין: "והרב פלוני הקשה על קושיה אלימתא". "לפני שלושים שנה הרב פלוני הסביר את הענין". הוי עובדה שאמר בשיעור: "לפני עשר שנים הרב פלוני הקשה", והפלוני הוא נוכח במקום, קם ואמר: "כבוד רבינו, שכחתי לחלוטין, אינני זוכר לא את הענין ולא את הקושיה, אבל אם הרב אומר שכך היה, בטלה דעתי מפני דעתו הרחבה...".

בספר "שלמי תודה" למאות סימניהם, מוזכרים למכביר שמות של תלמידי חכמים מכל התקופות והגילאים. כי ר' בן ציון היה כמו שיכור ליי - להיטיב בעיקר עם אברכים תלמידי חכמים היגעים בתורה. לכבד אברך! לרומם בן תורה!

זה יעזור לך בשידוכים של הילדים

חייך אברך וסיפר: "ב'שלמי תודה' אני מוזכר כמה פעמים. והנה, באחד הסימנים הוא משלב רעיון מוסרי ומזכיר שם את שמי. אמרתי לו: "כבוד הרב, אין זה הווארט שלי, ומדוע הרב מזכיר אותו בשמי ב'שלמי תודה', שהרי אינני נזכר בשום אופן שאמרתי מעולם כזה רעיון טוב". ר' בן ציון צחק, ואמר לי: "הנח, זה יעזור לך בשידוכים של הילדים... ולגופו של דבר, אם כתבתי מפורש בספר, כנראה שדברים בגו".

וכיון שיצא מפי צדיק, אכן כך היה.

חלפו ימים ושנים ובאחת מהצעות השידוכים לבתי, בקשו



ועד ליל שבת תוכל אף להוסיף נפח ומשקל לחידושים". והם הגיעו מוכנים ומצויידיים לסעודת השבת על שולחן השווער". כיצד חשב על הרעיונות הללו, איש אינו יודע, אבל מה שברור שהלב סיפר למוח שלו: דע לך, ר' בן ציון, ממש לידך בכולל פוניבז' יושבים אברכים צעירים המתארחים בשבת על שולחנו של השווער, ו...אין להם 'שטיקל תורה' לומר לפניו. אבוי. ואז, הלכו האברכים ועשו את מה הלב והמוח יעצו להם, וכפי שסיפרנו לכם.

שיתן לו לשמוע את ה'קלטות' של השיעורים

היו היה יהודי יקר ז"ל, שחיבר ספרים בכישרונותיו אבל כגודל כישרונותיו כך קטנותו... הוא לא היה אדם גדול אלא קטן. כלומר? גדול בכמות, אבל קטן באיכות... היהודי גילה את אוצרותיו של רבי בן ציון - את רעיונותיו ההלכתיים הפרקטיים הלמדניים. בבוקרו של יום, הוא הגיע ב'דרך ארץ' להיכל הכולל וביקש מר' בן ציון, שיתן לו לשמוע את ה'קלטות' של השיעורים.

ר' בן ציון ניגש לאברך שהקליט לעצמו את שיעוריו, וביקש ממנו: "האם תוכל לתת לפלוני את ה'קלטות' של השיעורים". האברך נתן לו בשמחה את כל ה'קלטות'.

והנה לפתע, צצו להם 'מאמרי הלכה' למיניהם בשבועונים, שיעור אחרי שיעור משיעורי ר' בן ציון, על פי מה ששמע בקלטות... הוא אפילו לא שינה את הניסוח של הדברים אלא תמלל ופרסם דברים מתוקים כצורתם. ו...מעולם לא הזכיר את שמו של מחדש החידושים.

לימים מועטים החל היהודי לכתוב בחוברת תורנית נוספת, וגם בה העלה על הכתב כמעט מילה במילה, בלי להזכיר את השם של הרב פלמן.

"נדהמתי מאד וכאב לי" - סיפר האברך בעל הקלטות - "לפחות שיזכיר פעם אחת את ר' בן ציון, ובפרט שהוא מעתיק כמעט מילה במילה והכל בטוחים שאלו החידושים שלו, ומי כמוני יודע שהכל גנוב".

בחיל ורעדה ניגשתי לרבינו הגרב"צ, מדוע בחיל וברעדה? כי בשיח כזה קיים חשש איסור 'לשון הרע', וידעתי כי הדבר המסוכן ביותר הוא לדבר לשון הרע עם ר' בן ציון.

אמרתי לראש הכולל: רצוני לדבר עם הרב, לא לשם לשון הרע, אלא לתועלת, כיון שנעשה דבר לא צודק. סיפרתי לו את כל הפרטים: "הרב ביקש ממני לתת ליהודי פלוני קלטות מהשיעורים, וכעת, הפלוני מעתיק ומפרסם בשבועונים ובירחונים על שמו הפרטי שיעור אחרי שיעור..."

ראש הכולל ענה בשמחה ובחיון "ר' יצחק, מה אכפת לך, העיקר שהתורה תתרבה בעם ישראל, ברוך ה' שהתורה מתרבה, זה העיקר, מה זה משנה אם כותב את השם שלי

או כותב שם אחר, העיקר שהתורה מתרבה". אגב, כמה פעמים בעת שבאתי להודות לו על ספרו "שלמי תודה", אמר לי: "תאמר תודה לבן שלי שיחי", לא לי, כי הרי הוא עיין וכתב וערך את הספר, והכל שלו..."

"עתידי הקב"ה לעשות שחוק לצדיקים" (פסיקתא). אבל רק לאלו היודעים לשחוק כאן בעלם הזה, ועל השחוק הזה נספר. "שאלתי את ר' בן ציון" - סיפר באוזנו תלמיד חכם תושב ירושלים - "אני מוסר בכולל שבראשיתי חידושי תורה ששמעתי בשיעוריו, ולא תמיד אני זוכר לומר בשם אומרו, ואברכים חושבים שאלו חידושי תורה שלי, האם הרב מוחל לי על זה?" הוא פשוט החל לצחוק. לא מילא פיו בשחוק, אבל צחק.

"הרעיון של המחילה, הצחיק אותנו. הביט עלי בתמיחה: 'אדרבה, העיקר שהאברכים נהנים מהדברים. תמשיך כך הלאה, ואשמח בכך מאד".

הרעיון של 'בקשת מחילה' הצחיק את רבי בן ציון פלמן. ותבינו שצחוק אצל הרב פלמן היה דבר נדיר מאד, רק כאשר כלו כל הקיצין. אמרו עליו על רבי בן ציון שלא מילא פיו שחוק בעולם הזה כלל, כנפסק בשו"ע סימן תק"ס.

והיה הצחוק הזה של ר' בן ציון, הולך לפניו מאז, ומאיר לי את העולם באור חדש. והצחוק הזה, הפסדתם, שלא ראיתם אותו, הולך בליבי מאז ועד עתה. אני מתגעגע לראות כזה צחוק עוד פעם אחת.

"לשחוק אמרתי מהולל - זה שחוק שמשחק הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בעולם הבא" (שבת דף ל' ב').

הוא השחוק על העולם, הלגלוג הנסתר על אלו המחפשים כבוד או פרסום, ורודפים אחרי עצמם, אך לא מוצאים את עצמם עד זקנה ושיבה...

(מתוך הספר 'ללא שם')

ואתו בחור פסח סגל שמו, היה חזן עם קול גבוה, וביקשו ממנו קטע של חזנות, והסכים. כשגמר לשיר, המשגיח ר' יחזקאל לזוינשטיין קפץ ואמר: אתם רואים בורא עולם! איך יצא לו קול כזה יפה?

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א להתבונן בנפלאותיו של הקב"ה

הזה של התוכי, כבר בביצה מונח כל התוכנית היפה של התוכי, וכשהוא מתחיל להוציא נוצות כל אחד בצבע שלו, והוא מתחלק לכמה צבעים, יופי מדהים. אני רואה בזה התבוננות בגדולתו של הקב"ה. נזכרתי עוד דבר לא צריך ללכת עד התוכים, אפשר לראות את זה גם בהנדסה של הבושם, יש הרבה בשמים, יש נענע ויש מנטה, ויש לואיזה, ויש כל מיני צמחים של בושם, וכל בושם זה ריח שונה לגמרי, למשל היה לי תלמיד בישיבה הוא היה מביא לי לואיזה טריה, כשהיא טרייה הריח שלה נודף והיה הריח הטוב והעדין של הלואיזה מתפשט בכל החדר של השיעור, וכל מי שנכנס רצה לברך על זה. יש הרבה סוגי בשמים, "נרד וכרכום קנה וקינמון עם כל עצי לבונה מור ואהלות עם כל ראשי בשמים" מור זה בושם, בשביל להוציא מיני בשמים כאלה, כל אחד עם הריח המיוחד שלו, יש ורד יש ציפורן, בשביל לעשות את זה צריך להנדס את זה, אתה מבין, הקב"ה רוצה להנות בני אדם בריח העדין של הלואיזה, הוא הטביע בכל צמח את חומרי הריח המיוחדים לו, הוא ידע על כל ריח איך לעשות אותו כדי שיצא כזה ריח, לבנות כזה דבר - זה חכמה נפלאה - להנדס את הבושם - המהנדס הגדול, יתעלה שמו לעד.

**אז באתי לסבתא אמרתי לה:
"דבש יוצא מן האדמה"**

באמת אני לא צריך ללכת לדברים האלה, אפשר לראות את ההנדסה בטעמים, כל אוכל יש לו טעם אחר, הקב"ה הינדס את הטעם, יש חריף, יש מתוק, יש חמוץ, ויש מלוח, ויש הבדל בטעמים, כל ירק טעם אחר כל פרי זה טעם אחר, ההנדסה של הטעם, איך מייצרים טעם, שככה יהיה טעם? סיפרתי פעם לזקנתי אשת רבי ברוך ע"ה שהייתי בבאר יעקב היה שם יהודי תימני סעדיה היה לו פרדס תפוזים וקלמנטינות, הוא היה מוכר לי מביא לי עד האוטו, והיה לו תפוזים וקלמנטינות מתוקים כל כך, אז באתי לסבתא אמרתי לה: "דבש יוצא מן האדמה" כל כך מתוק התפוזים, אז היא אומרת לי: ותראה איך הצורה של התפוז, איך הוא

והביט אל נחש הנחשת וְחִי (כא)

ש'ירו לו, זמרו לו, שיחו בכל נפלאותיו! מוטל עלינו לשוחח בכל נפלאותיו של הקב"ה. לפני כעשרים שנה הייתי בבין הזמנים בירושלים עם הילדים הקטנים, ויום אחד לקחתי אותם לגן החיות התנכ"י, והילדים כדרכם של ילדים התעניינו מייד בפילים ובקופים, אבל אני מה שעניין אותי זה התוכים, מה שעניין אותי זה היופי שלהם, איזה יופי, אדום, צהוב, כחול, ואיך זה מתחלק בראש שלהם, ובפנים, ליד העיניים צבע צהוב ולמעלה אדום ובצד כחול, מחולק באופן מרהיב, וכל תוכי שונה מחבירו, כל אחד עם הצבע והיופי המיוחד שלו, גם העיניים שלהם יפות אדומות, מראה מרהיב מאוד! התפעלתי מאוד מהצייר הגדול הקב"ה, כמו שאומרת הגמ' בברכות (דף י'): **ואין צור כאלוקינו - אין צייר כאלוקינו.**

אבל באמת אם מתבוננים זה פלא עצום, הרי התוכים הם עופות, ואיך נולד העוף? הם מטילים ביצה, והאמא דוגרת על הביצה ומהביצה יוצא גוזל, הוא עושה חור בצד הביצה, וככה הוא יוצא, וראיתי את זה פעם כשהגוזל יוצא, הוא יוצא ערום בלי נוצות, ערום יצאתי מבטן אימי, יש לו רק עור, הוא יוצא קטנציק ככה, על הרגליים שלו בלי נוצות, ואחרי כך מתחילים לצמוח הנוצות, וזה פלא עצום איך הנוצות צומחים ועושים כזה ציור? זאת אומרת שכבר בתוך העור של התוכי יש חלקיקים של חומרים של צבע, אבל איך זה יוצא בכזה צורה מרהיבה, בכזה סדר יפה? וזה מראה איך שהקב"ה כבר בביצה הינדס איך יראה התוכי הזה, הקב"ה שם בעור חלקיקים של צבע בסדר מסויים שיוצאים מהנוצה שהיא מגיעה לראש ולפנים, איזה חכמה יש בהנדסה של היופי הזה!

כבר בביצה מונח כל התוכנית היפה של התוכי

הדוגמא הזו של התוכי זה דברים קטנים, יש הרבה דברים בעולם שאפשר לראות את זה, אבל אני מספר מה שראיתי בתוכי, אני רואה מכאן איך שעשה הקב"ה הנדס את הציור



מפוסל לפלחים יפים, והצבע שלו כל כך יפה, היא גם היתה מתבוננת בבריאה.

אבל הענין של הטעמים, זה גם כן הנדסה, איך יוצא טעם כזה וטעם כזה, היה כאן הנדסה של חיבור חלקי חומרים. וגם בכל המאכלים יש צבע שונה, גזר זה לא אותו דבר כמו מלפפון כמו עגבניה, כל דבר עם הצבע שלו, עם הטעם שלו, והצורה שלו. הקב"ה זן אותנו 'בחן' - למשוך את הלב לאוכל, הקב"ה זן אותנו בחן בחסד וברחמים.

רק הקב"ה יודע מה הוא חושב ובאותו רגע מכניס במן טעם

התעוררתי מה שאומרים חז"ל בפרשת בהעלותך שהמתאוננים התאוננו: זכרנו את הדגה את האבטיחים והשומים שאכלנו במצרים, ואינו מובן הרי במן היה את כל הטעמים, וא"כ היה להם גם את הדברים האלה, ורש"י מביא מחז"ל שהמן לא היה משתנה טעמו לדברים האלו כיון שהם קשים למניקות, ששום ובצל לא טוב לחלב אם וזה מזיק לתינוק, וגם קישואים אחז"ל בברכות (נז) שנקראים קישואים שהם קשים לגוף כחרבות, לכן לא היו טעמים הללו במן, אבל כל שאר הטעמים היו.

ובא נחשוב, אם הוא מתחשק לו לאכול עכשיו טעם תפוחים או טעם חצילים, או באותו רגע שחשב את זה, אז המן נותן לו טעם כזה, זה פלא פלאים אף פעם לא חשבתי על זה, איך זה היה פועל? רק הקב"ה יודע מה הוא חושב ובאותו רגע מכניס במן טעם של מה שהוא חושב, אז כאן אני רואה שעם ישראל במדבר כל הזמן חיו עם הקב"ה, אתה אוכל מן, אתה רואה בחוש שהקב"ה יודע מה אתה רוצה, הרי אפילו אם מקודם אכל קצת מן המן ולא חשב על כלום, לא היה משתנה לכלום, ועכשיו הוא רוצה ארוחה ממהו מסוים, המן היה מקבל טעם אחר.

הוא רואה בחוש שהקב"ה רואה אותו, ומשגיח עליו, ויודע מה הוא חושב, ויודע מה הוא רוצה, והוא מסדר לו שיחיה לו טעם כזה, אף פעם לא חשבתי על זה, פלאי פלאים, הרגישו בהשגחה פרטית כל אחד מה שהוא חושב, הוא מקבל.

אספר לכם סיפור כשהייתי בחור בישיבת פוניבז' היו עושים בחדר אוכל מסיבת חנוכה, ואז באותה שנה המשגיח ר' יחזקאל לווינסטיין זצ"ל גם הגיע למסיבה, היה איזה בחור מאנגליה קראו לו פסח סגל, יש לו בן דוד אחד פה בארץ ישראל גם הוא נקרא פסח סגל, ואותו פסח סגל הוא היה חזן והיה לו קול גבוה ונאה, וביקשו ממנו במסיבת חנוכה שיאמר איזה קטע של חזנות, והסכים. רק הוא גמר לשיר, המשגיח קפץ ואמר: אתם רואים בורא עולם! איך יצא לו

קול כזה יפה? הקב"ה הינדס את המיתרים שלו בגרון איך יהיו, איזה גודל איזה גובה איזה צורה ואיזה מקום והמיקום שלהם, וככה יוצא לו קול כזה, וככה הוא התפעל איך שאדם שר, הוא התפעל מזה.

והכל תכנן המהנדס הגדול, חכמת ההנדסה של הקב"ה

התבוננות בבריאה מביאה יראת שמים ומביא אהבת השם, כמו שכתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות יסודי התורה: והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע את השם הגדול, וכשמחשב בדברים האלו מיד הוא נרתע לאחוריו וירא ויפחד, ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומד בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות עכ"ל, על ידי התבוננות בבריאה אתה רואה את חכמתו של הקב"ה בכל דבר, בגוף האדם, כל כך מסובך, אתה רואה ברפואה כל כך מסובך.

והכל תכנן המהנדס הגדול, חכמת ההנדסה של הקב"ה אין לה אח ורע, אצלנו מהנדס יודע להנדס לפי דוגמת תוכנית אחרת שהיתה קודם ואת זה הוא מעתיק, אבל הקב"ה הכל הינדס לבד, הוא לבד המציא את הרעיון איך לעשות כזה בריאה פלאית, החכמה של הקב"ה אין לה ערך ולא קץ אין שום דמיון למה שאנו מכירים, לבד הוא הנדס את הכל. 'שירו לו, זמרו לו, שיחו בכל נפלאותיו', ר' משה שמואל שפירא זצ"ל היה שר את זה בניגון מיוחד, שירו לו, זמרו לו, שיחו בכל נפלאותיו.

(דעת ואמונה 223)

"צעצועים קניתי לך, ממתקים נתתי לך, אתה רוכב ממש על כתפי ועוד יש לך העזה לשאול היכן אני?!" השליך אותו אביו ואז רץ לעברו הכלב, הילד החל צווח "אבא! אבא!..."

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על אמונה טהורה



אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה: באר הפרוה שרים פרוה נדיבי העם במקק במשענתם וממדבר מתנה: וממתנה נחליאל ומנחליאל במות: (א)

רבתי, לומדים את שירת הבאר. כמה אמונה ובטחון יכולים ללמוד מכל תיבה ותיבה. מתוק מדבש - אמונה!. הרמב"ם אומר כי ללמד אמונה זה הדבר היקר ביותר בשבילו... רבתי, באמונה יש כמה דרגות ללא שיעור. מי שלא מאמין כלל, אין לו זכות קיום, ולא עליו אנו מדברים כי "ישראל מאמינים בני מאמינים"... אך כדאי לדעת כי ראוי להוסיף להתחזק עוד ועוד באמונה: מה? וכי אתה לא רואה מה שהולך פה? מבשרי אחזה אלוק! וכי אינך רואה את הקב"ה על כל צעד ושעל?!

כתוב בפרשת בשלח "היש ה' בקרבנו אם אין, - ויבוא עמלק" מבאר רש"י כי מרומז כאן שכאשר אדם שוכח מהקב"ה וכביכול שואל היכן הוא? האם יש ה' בקרבנו? אז עמלק מגיע... ה' מחיה אותנו ומזומן לכל הצרכים ולפתע אדם שואל היכן הוא?

משל למה הדבר דומה מביא רש"י: "משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו ה' רואה חפץ ואומר, אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו ה' ראת את אבא. אמר לו אביו אינך יודע היכן אני, השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו" אבא נשא את בנו על כתפיו טייל עמו, קנה לו ממתקים ופסע עמו בשווקים. לפתע בעיצומה של דרך, הילד קורא לאיזה אדם הבא מולו: "סליחה, סליחה, אדוני, אולי ראית את אבא שלי בשעה האחרונה, ידוע לך היכן הוא?".

ואז רץ לעברו הכלב, שיניו ולשונו בחוץ

האבא שמע מילים כאלו "מה?!" הזדעזע, "צעצועים קניתי לך, ממתקים נתתי לך למכביר, אתה רוכב ממש על כתפי ועוד יש לך העזה לשאול היכן אני?!" השליך אותו אביו, ואז רץ לעברו הכלב, הבולדוג הגדול, שיניו ולשונו בחוץ, הילד החל צווח "אבא!, אבא!, תציל אותי...!". "נו, עכשיו אתה כבר

יודע היכן אני, נו, אחזיר אותך על כתפי" והשיבו על כתפיו. (כך עם ישראל שאלו "היש ה' בקרבנו אם אין" הגיע עמלק - הבולדוג הגדול "ויבא עמלק וילחם עם ישראל"). שמעתי פעם מרבי שרגא גרוסברד ז"ל: הנה, אני מבין היטב שכדי להמחיש דבר, יש צורך במשל, אך ברור כי לתועלת השומעים המשל צריך להיות פרקטי, אבל למשול משל על פי מנהג מלפני מאה שנה למשל, דוגמא שהשומע לא מכיר, אין בו תועלת. א"כ נשאלת השאלה איזה מין משל אומרים חז"ל על ילד, שרכב על כתפי אביו ושאל היכן אבא, ראיתם פעם כזה דבר ילד רוכב על הכתפיים ושואל היכן אבא שלי, וכי יש כזה דבר, נכון, אם הילד לא שפוי, מתרחשת כזו מציאות, אבל סתם כך, לא. א"כ מדוע רש"י מביא כזה משל לא מציאותי בחיי יום יום?!

השיב רבי שרגא! הן הן הדברים. חז"ל מבהירים לנו בזאת, כי אם אתה שואל "היש ה' בקרבנו אם אין?" - אתה לא שפוי, לא נורמאלי - באמת הוא אינו שפוי!. איננו מדברים על דור המדבר, אנו משוחחים על עצמנו, אם יש כאן למישהו ירידה וחולשה באמונה וכי הוא שפוי?! - מה? אינך רואה מה הולך פה בעולם, פלאי פלאות "מבשרי אחזה אלוק". וד' יעזרנו שנתרומם באמונה בד'.

(מתוך 'להגיד')

משפחה שכאשר ילד שופך כוס על המפה או מלכלך את הספה ההורים צועקים בקול רעש גדול וכל הבנין יודע על כך, ומאיך כשלא לזמד כ"כ טוב לא אומרים כלום בטענה שאסור להלחיץ...

הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א על דרכי החינוך



אין כוונת הח"ח
שילד מבין
משהו ביום
שנולד, אבל
מיום שנולד
מרגיש הילד
מה הדבר
החשוב להוריו.

וזה מה שהיא מנחילה ומחדירה כל הזמן בבית

סיפרה לי אשתי שבמשך הרבה שנים הייתה מורה בביה"ס בית יעקב ברמת אלחנן בשכונה שבה גרנו, והיא עקבה אחר התלמידות וראתה שאותם אמהות שבאות לאסיפת הורים ושואלות על התקדמות הבת בראת שמים ובמידות ואח"כ שואלות על החשבון והאנגלית בנותיהם גדלו והתעלו, ומאיך אמהות שבאו לאסיפת הורים ושאלו בתחילה על הבת איך התקדמותה בחשבון ואנגלית, בנותיהם לא גדלו לתורה ויראה. וכבר בתקופת הסמינר אפשר היה לראות את השינוי בין הבנות. והטעם לזה פשוט כי מה שהאמא שואלת בתחילה באסיפת הורים זה מה שבעיקר חשוב לה, וזה מה שהיא מנחילה ומחדירה כל הזמן בבית, והבת מרגישה שזה הכי חשוב ובה הכי משקיעה.

מעשה שראיתי בקהילה באשדוד בליל שב"ק בשעת תפילת מעריב, אברך שקרא עלון משעת תחילת התפילה, וכן בנו ישב לידו וקרא עלון אחר, והם ישבו מולי וניסיתי ליצור איתם קשר עין ולהעיר להם שעכשיו זמן התפילה, ולא הצלחתי... הם היו שקועים בקריאת העלון, וכשהגיעו הציבור ל'השכיבנו' פתאום ראה האב את בנו קורא עלון בשעת התפילה וחרה לו על כך ונתן לו מכה... עד כאן המעשה.

ונחשוב רגע מה יתחנך הבן ממכה זו, בוודאי שהוא לא יתחנך לא לקרוא עלונים בשעת התפילה כי ראה את אביו קורא עלונים בשעת התפילה, ומה שיתחנך הוא שכאשר יהיו לו ילדים ויקראו בשעת התפילה יכה אותם על כך..

(מתוך שיחה בירושלים פרשת קרח תשפ"ה)

על כן יאמרו המשלים באו חֲשׁבוֹן (כא)

בדידי הוה עובדא כשהייתי כבן שבע וחזרתי מהחיידר ביום שישי עם דף שכתב הרבי על התנהגותי במשך השבוע, ושבוע אחד כתב על לימודי כמעט מצויין, וכשראיתי לאאמו"ר זצוק"ל את הדף חווורו פניו כסיד, ואמר למה 'כמעט' ולא מצויין, וכן אמי הצטערה צער גדול ובאותה שבת היה צער גדול בבית. ומאיך בשבת אחרת שפכתי בטעות כוס מיץ על המפה של שבת, ואמרה לי אמי ברוע ובמתנינות, תזהר פעם הבאה לא לעשות כן, וממילא הושרש בי הדבר הזה שציון כמעט מצויין הוא אסון, ולשפוך כוס מיץ על המפה זה דבר שצריך לזהר לא לעשותו. ולעומת זאת משפחה שכאשר ילד שופך כוס על המפה או מלכלך את הספה ההורים צועקים בקול רעש גדול וכל הבנין יודע על כך, ומאיך כשלא לזמד כ"כ טוב לא אומרים כלום בטענה שאסור להלחיץ... ילד שגדל בבית זה אין סיכוי לגדלו לתורה, כי הוא מבין שלשפוך כוס או ללכלך ספה יותר חשוב מללמוד תורה. וכן ילד שבמשך סעודת שבת מקבל כל הזמן גערות - שב יפה תאכל יפה וכה"ג, וכשמגיעים לברכת המזון רואה שמתעסקים הוריו בכל הענינים שצריכים לסדר, א"כ מבין ומתחנך שמאד חשוב לאכול יפה ולשבת יפה, וברכת המזון זה עונש ובעל כרחינו אנו מברכים, וכשילד זה יבוא לישיבה וישמע הרבה שיחות בגודל וחשיבות ברכת המזון לא יעזרו לו כלום כי הוא התרגל והתחנך שברכת המזון זה עונש.

והצורה להנחיל לילדים את הדברים אלו היא - עשר אחוז ע"י דיבורים, אבל תשעים אחוז ע"י דוגמה אישית של ההורים. לדוגמא אברך שלמד בכולל וחוזר הביתה, ואומר ברוך ה' נגמר הסדר ומתיישב לקרוא עיתון פלוני ועיתון פלוני - "שנים מקרא ואחד תרגום", או שומע קווי נייעס כל 10 דקות אפי" קווים המותרים שאין בהם דברים אסורים או בזמן מלחמה, לא יעזור כל מה שיאמר לבניו שהתורה חשובה וזה עיקר העיקרים, כי הילדים רואים ומרגישים שאצל אביהם אין התורה חשובה כלל. ומעשה בזוג שבנם היה בגיל שלוש ובאו לחפץ חיים ושאלוהו באיזה גיל צריך להתחיל לחנכו, ואמר להם שאיחרו בשלש שנים כי החינוך מתחיל ביום שנולד, ובוודאי

"כשלמדתי בישיבת רוז'ין לצעירים בבני-ברק", סיפר בנו, "ערכו 'מבחן אמריקאי'. למרות שלא הצלחתי להגיע לציון גבוה כל-כך, אבא נישק אותי ודיבר אלי בחיבה. התרגשתי מאד."

מדרכי החינוך הנאצלים של הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל

להגיב למשובת-ילדות שחצתה את גבול הטעם הטוב, היה רבי משה יודע להעמיד סבר פנים חמורות, אולם לא מתוך כעס וסערה, אלא בשלוות-נפש ורוגע. את הילדים חינך לתפילה בדרך נעימה ובלי שום לחץ. היה אומר בסבר פנים רגוע: "צדיק, עכשיו שמונה-עשרה... או שדפק קלות על הגב בקצות אצבעותיו. היה טוען בתוקף שאם ילד משחק קצת בחוץ ומתפלל קצת, אך מתוך אווירה טובה - כשיגדל לא תהיה לו בעיה למצוא טעם בתפילה. אך ילד שבילדותו ננזף ונלחץ באופן קבוע להתפלל, יקשה עליו בבגרותו להתחבר לעבודת התפילה.

כל הערה היתה מלווה במילה טובה. היה תמיד חוזר על משפט המיוחס לאחד הגדולים: "הכל אתה יכול לומר, אבל תחשוב איך לומר". היה לו חוש הומור. אמנם מאד נזהר מליצנות, אבל תמיד היה זורק מילה מבדחת. ופעם כשרבו הבנים עם הבנות ריב קל ניגש בבדיחות ואמר: "מעניין, אני פעם לא רבתי עם אחיותיי" [לא היו לו אחיות]... פעם דיברו הילדים בבית מעניני פוליטיקה. רבי משה אמר להם: 'יש לנו חצר כל כך גדולה; שם תוכלו לדבר כל מה שאני לא רוצה לשמוע'...

"בעת שלמדתי בישיבת רוז'ין לצעירים בבני-ברק", מספר הבן, ערכו 'מבחן אמריקאי' שבסיומו היה אמור אבא לדבר לפני בני הישיבה. למרות שלא הצלחתי להגיע לציון גבוה כל-כך, אבא נישק אותי ודיבר אלי בחיבה. התרגשתי מאד שבמקום לנזוף בי, עודדני מאד. שמחת-הלב שהדבר נתן לי חיזקה אותי בלימודי מכאן ולהבא".

היו בו ברבי משה הנימוס וההדר של בני דורו, שכבר אינם אופייניים כל כך לצעירי דורנו. אחד הבנים סיפר: היינו פעם בביתה של משפחה אמידה שהחזיקה כלי כסף נאים במיוחד. שאבתי הנאה מהתבוננות באותם כלים. אבא העיר לי בלחש שבבית אחרים לא מסתכלים על דברים אישיים.

"מאת החברותא!"

היו לרבי משה קביעות ללימוד עם הנכדים. ממרומי גילו היה משכיל לרדת לרמתו של ילד קטן ולדבר אליו בשפתו. היה מתחבב עליהם עד שלא חשו במחיצתו בכבודות כל-שהיא.

בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם (כא)

אמרו בעלי המוסר: הרוצה לעמוד על טיבו של אדם פנימיותו ומידותיו, יתבונן ביחסיו לקרובים אליו ביותר ולשוהים במחיצתו; אשתו ובני ביתו. בחוג משפחתו וסביבתו הקרובה מתגלה אופיו האמיתי של אדם.

ואם מידותיו של רבי משה היו זוהרות, הרי שבתוך הבית זהרו הן שבעתיים.

משנות צעירותו ועד סוף ימיו אף אחד מבני המשפחה לא זוכר ולו פעם אחת! שהאבא הרים את טון הדיבור בבית. אם אחד מבני הבית היה מגביה את הקול היה האב ניגש אליו בשלום ומעיר לו בעדינות "דברי חכמים בנחת נשמעים". האוירה בבית היתה מכובדת והדורה והילדים חשו כלפיו דרך-ארץ, ולא העזו להמרות את פיו.

"את החינוך הטוב ביותר בבית", שח אחד מבני הבית, "העניק אבא זצ"ל בהנהגה שלו. תמיד שמר על נכבדות בבית, על השראת השכינה בו. לא זכור לי מאז שנולדתי, ולו פעם אחת, שהרים את טון הדיבור בבית. תמיד נותר באותה מנוחת הנפש, אותה שמחה, אותה איפוק נשיאותי ומכובד. היינו מכבדים את ההורים, אבל זה הגיע בטבעיות. הם היו אבא ואמא שידעו להחזיק את הבית בנכבדות. בתור ילדים, אם היינו מרימים את טון הדיבור הוא היה מעיר 'דברי חכמים בנחת נשמעים!'..."

"צדיק, עכשיו שמונה-עשרה..."

אירע שאחד הילדים דיבר באופן שאיננו מספיק מכובד. אבא לא צעק, אלא אמר לו: "אתה נזכר כשהיינו ילדים בחיידר בפרשבורג וישבתי לידך?!". מיד הילד הבין את יחסי הכוחות. היה איזה ויכוח ואחד הילדים ההין 'לחלוק' על אבא. שם רבי משה את היד על המצח ובהבעת פנים רצינית אמר: "תזכיר לי איך כתוב בפסוק כבד את בנך"... הכל התנהל בחכמה ובדעת; חכמה שנבעה מיראת - שמים, כנאמר במשלי (ט): "תחילת חכמה היא יראת השם".

הבית ספוג היה ברוח של יראת-שמים וזהירות על קלה כחמורה, מה שהכריח גם אווירה של רצינות וכובד-ראש, אולם לא מתוך כעס, מרירות או עצבות חלילה. כשהיה צורך



אחד הנכדים, רבי אשר קובלסקי שליט"א, סיפר שבאחת הפעמים כשהתיישב ללמוד עם סבא בהיותו בכיתה ה', אמר לו סבא: "אני לומד כעת בכיתה ג', ואני רוצה שאתה תלמד אותי".

לנכד אחר, רבי חיים זמורה שליט"א, העניק רבי משה ספר על לימוד משותף, ובהקדשה לא כתב לו כנהוג: "מאת סבא טורק", אלא: "מאת החברותא!"

רבי משה עקב אחרי הנכדים והיה מדרבן אותם על ידי מבצעים אישיים. לנכד אחד ערך 'מבצע' לקימה בזמן. לנכד אחר הבטיח שאם ידבר במשך תקופה עם מגיד-השיעור בלימוד, יקבל במתנה מכשיר 'טייפ'. במשפחת שלזינגר היתה קביעות אחת-לשנה להוציא חוברת דברי תורה לעילוי נשמת הסבא הצדיק רבי דוד שלזינגר זצ"ל. באחת השנים שיגר רבי משה מתנה למי מהנכדים שטרח לכתוב ולשלוח דברי תורה לחוברת. בהזדמנות אחרת שלח לנכדים ספר הנועד לכתיבת חידושי תורה ורשם על גבו: "מי שמחזירו מלא, מקבל עוד אחד".

הנכדים צברו חוויות-לימוד עם סבא. בקטנותם למדו עמו חומש ורש"י. הוא ידע את פירוש רש"י על התורה בעל פה ואף את לעזי רש"י, וכשהיה לומד עם נכדים היה מתקנם, גם כשלא ראה בעיניו. כשבגרו יותר גם למדו עמו גמרא ומפרשים. אחד הנכדים נזכר שלמדו בצוותא מהרש"א ואמר לסבא שהמהרש"א קשה. רבי משה עצר ואמר לו: "המהרש"א לא יכול להיות קשה. יכול להיות שלך קשה להבין אותו. אבל אם תחזור שוב-ושוב על דבריו תוכל להבין אותו".

רבי משה היה מקור בלתי-אכזב של שמועות וסיפורים, עובדות והנהגות מרתקות. ברבים מהם היה נוכח בעצמו, ואחרים שמע ממקורות מהימנים. היה מספר לנכדים בלהט של יראת-שמים ומחבר את השומעים להיסטוריה היהודית. אולם תמיד היתה בפיו ההדגשה כי אין 'סיפור המעשה' עיקר אלא המעשה!

יש חוש-ריח מפותח לזהות את אישיותו

הוא היה אומר בחיך: "לכל זוג מכנסיים פשוטים שנתפרו על ידי חייט יש כיס קטן סמוך לחגורה שמיועד לכסף קטן. לאחרונה הפסיקו להשתמש בכיס הזה לצורך אכסון של כסף. אם כן עבור מהו מיועד? מטרתו לאכסן בו סיפור קטן לשעת הצורך, כזה שתוכל לשלוף אותו בקלות..." המסר הוא, שאדם צריך תמיד שיהיה לו באמתחתו משהו 'טוב' לומר. ניתן להסתייע בזה בכל מיני מקרים; כשפוגש מישהו ורוצה לנהל איתו שיחה ידידותית, כשרוצה להעלות חיך על פנים של מישהו, כשיש צורך להפיג מתח בין ניצים וכדומה. גם בחינוך התלמידים סוד השפעתו הגדולה של רבי משה

טורק זצ"ל, גנוז היה בעצם אישיותו. לא הסמכות וכח ההרתעה הם שעמדו לו, אלא בעיקר אישיותו המיוחדת והמופתית. "הענין של דוגמא אישית" - אמר רבי משה לימים באוזני מחנכים - "אינו רק מה שהתלמידים רואים. אלא אף מה שהמחנך עושה בחדרי חדרים עלול להשפיע על החניך. לחניכים יש חוש-ריח מפותח לזהות את אישיותו של המחנך. בילדים קיים חוש הבחנה המרגיש בין אמת לזיוף; בין היוצא מן הלב לנאמר מן השפה ולחוץ".

רבי משה עמד ב'מבחן' האמור. הרוממות הנפשית, יראת-השמים, הצדקות, האצילות, הענווה והתום ששפעו ממנו - הקרינו לליבותיהם של התלמידים הרבים, והיוו עבורם דוגמא לצורתו של מחנך בישראל.

התלמידים מעידים כי לא ראו אותו אף פעם כועס או מתעצבן. דבר לא הוציא אותו משיווי-משקלו. תמיד שמר על מנוחת-נפש ושלווה. וחרף זאת הנוכחות שלו כמו הטילה משמעת ברזל. היתה מפניו יראת-הכבוד והביטוי עליו בהערכה עצומה. גם אם מטבע-הדברים נוצרו מפעם לפעם חיכוכים ואי-הבנות בינו לבינם, כמקובל ביחסי מחנך עם תלמידו, קיבלו את תוכחתו ומוסריו באהבה ובהבנה.

"בכל פניות שפנה, הרגשנו הנהגה של גדלות", התבטא תלמידו רבי אריאל נאור, "כולם הרגישו שהוא אדם גדול, נעלה ומרומם, ואינו איש פשוט מן השורה שהגיע למשרה הזו באקראי. ראינו והרגשנו בו מן גדלות ששייכת לאנשי הצורה וגדולי הדור, וההתייחסות שלנו כתלמידים כלפיו היתה בהתאם. גם המלמדים ושאר העובדים בתלמוד-תורה התייחסו אליו ביראת-כבוד. הוא לא דרש זאת לא בפה ולא ברמז, ואף על פי כן המעמד המכובד שלו היה בלתי-מעורער. לא עלה על דעת אף תלמיד להתווכח עם המנהל".

בתוך כמה שעות, גל של פאניקה שטף את הבורסה. מניית ברודקום החלה לצלול בחדות וגררה אחריה את כולם כשסך ההפסדים של כלל השוק הגיעו לכ- 500 מיליארד דולר!

סיפור אמיתי מהעולם העסקי שממחיש את כוחה של מילה שלא נאמרה

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

ונפשונו קצה בלחם הקלקל (א)

והרסנית ברמות בלתי נתפסות. השוק, שמורגל לניצוצות ומחפש מילים שיזינו את הציפיות, פירש את האיפוק והשתיקה כסימן מובהק לחשש ולחולשה מוסתרת.

בתוך כמה שעות, גל של פאניקה שטף את המסכים. מניית ברודקום החלה לצלול בחדות ואיבדה כ-14% מערכה ביום אחד. באפקט דומינו מהיר, הצניחה הזו גררה אחריה את כל מדדי הטכנולוגיה וענקיות השבבים האחרות, בתוך שעות ספורות נמחקו משווי השוק של ברודקום לבדה כ-300 מיליארד דולר! כן זה הסכום.. אך כדור השלג לא נעצר שם. באפקט דומינו מבהיל ששטף את הבורסה בארה"ב, ביומיים שלאחר מכן, נגרר הענף כולו לנפילה חופשית, כאשר סך ההפסדים ומחיקת הערך של כלל שוק הטכנולוגיה הגיע להערכת האנליסטים לטווח של בין 500 ל-800 מיליארד דולר! הון עתק דמיוני שהתאדה..."

פנסיונר שלא שמע מעולם את שמה של ברודקום

כאשר אנו שומעים על מחיקות של מאות מיליארדי דולרים, קל לחשוב שמדובר בבעיה של משקיעים עשירים בלבד. אך המציאות שונה לחלוטין. מאחורי המספרים האדירים הללו עומדים אנשים פשוטים: שכירים שמפקידים מדי חודש לפנסיה, הורים שחוסכים לילדיהם, זוגות צעירים שבונים הון עצמי לרכישת דירה, וגמלאים שסומכים על חסכוניהם לשנות הפרישה. קרנות הפנסיה וקופות הגמל מושקעות במניות הגדולות בעולם, ולכן כאשר מתרחשת מפולת כזו, ההשפעה מגיעה בסופו של דבר גם לאדם הפשוט כאן בארץ. אדם שחסך במשך שנים לדירה עבור ילדיו עשוי לראות את ערך החיסכון שלו נשחק. פנסיונר שלא שמע מעולם את שמה של ברודקום עלול לגלות שקופת הפנסיה שלו איבדה מערכה. הנזק אמנם אינו מורגש תמיד באותו יום, אך הוא קיים ומשפיע על מיליוני משפחות.

כל זה התרחש לא בגלל הפסד כספי, לא בגלל כישלון עסקי ולא בגלל חדשות רעות. להפך, הכול התחיל לאחר פרסום דוח מצוין. הסיבה העיקרית הייתה שהמשקיעים

ביום רביעי לפני שבועיים המתינו מיליוני משקיעים בבורסות ברחבי העולם בדריכות לפרסום הדוחות של חברת הטכנולוגיה הענקית ברודקום. הציפיות היו גבוהות, אך גם לאחר שנים של צמיחה ועליות חדות, מעטים שיערו עד כמה יהיו הנתונים מרשימים.

החברה הגישה את הדוח הכספי התקופתי שלה, והנתונים שהוצגו בו הותירו את האנליסטים פעורי פה: הכנסות החברה זינקו ב-48% והגיעו ל-22.2 מיליארד דולר ברבעון אחד בלבד. השורה התחתונה הציגה רווח נקי מטורף של 9.3 מיליארד דולר - זינוק של 88% לעומת אשתקד. היה נדמה שהחברה רוכבת על סולם של זהב: כל מי שהביט במספרים היבשים ראה תמונה מושלמת - החברה יציבה, חזקה, מייצרת הררי מזומנים, מבחינת הנתונים היבשים היה זה כמעט דוח מושלם, כזה שחברות רבות היו שמחות להתחלף בו בכל רגע נתון. ולכאורה, השוק היה אמור להגיב בפרץ של קניות ולהזניק את ערכה לשיאים חדשים.

והדרמה הגדולה התפרצה

אך אז נפתחה שיחת הוועידה הרשמית עם המשקיעים - והדרמה הגדולה התפרצה.

לאחר פרסום הנתונים נערכה שיחת הוועידה המסורתית של הנהלת החברה עם האנליסטים והמשקיעים. אולם המנכ"ל בחר בניסוח זהיר ומאופק באופן חריג. במקום להעלות את התחזיות ולפזר הבטחות נוצצות, הוא פשוט חזר והותיר את התחזית השנתית קדימה על כנה - 100 מיליארד דולר... הוא לא דיווח על כשל, לא אמר שהחברה בקשיים, ואף לא רמז על הפסדים; הוא פשוט בחר שלא לומר את המילה הטובה, המעודדת והמנופחת שהשוק כה השתוקק לשמוע באותו רגע. הוא שמר על שתיקה זהירה וסירב להבטיח את ה"תנופה" הבאה.

התוצאה של היעדר המילה החיובית הזו הייתה מיידית

לא שמעו את מידת ההתלהבות שציפו לה. במילים אחרות, חלק גדול מהסערה נוצר בגלל מילה שלא נאמרה.

”מות וחיים ביד לשון”

”מֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן” (משלי י"ה)

אם בעולם הכלכלה הקר, הציני והחומרי, מילה אחת שלא נאמרה מסוגלת למחוק דוח כספי מושלם ולחולל מפולת של מאות מיליוני ומיליארדי דולרים, על אחת כמה וכמה בעולמו הרוחני, המשפחתי והנפשי של האדם. כאשר מתבוננים באירוע הזה, קשה שלא לחשוב על חיי היום-יום של כולנו. לעיתים אנו נוטים לחשוב שרק ”דיבור אקטיבי” של רע - כמו לשון הרע, רכילות או ביקורת חריפה - מסוגל להזיק ולפגוע. אנו מנחמים את עצמנו ואומרים: ”אני לא פגעתי בו, בסך הכל שתקתי”.

אך האירוע בשוק ההון מגלה לנו את האמת ההפוכה: אי-מילה טובה היא כוח הרסני בפני עצמו.

כמה פעמים אנו פוגשים אדם שהתאמץ, השקיע והצליח, ובכל זאת איננו טורחים לומר לו מילה טובה? ילד שחזר הביתה לאחר שהצליח במבחן, בחור שהתמיד בלימודו, אברך שהתאמץ להבין סוגיה קשה, עובד שהשקיע מעבר לנדרש או אמא שטרחה במשך שעות למען משפחתה - לעיתים אינם מצפים לפרסים גדולים או למחוות יוצאות דופן. פעמים רבות הם ממתינים רק למשפט קצר של הערכה: ”כל הכבוד”, ”יפה מאוד”, ”ראיתי את ההשקעה שלך”, ”אני מעריך את מה שעשית”.

למילים הללו יש כוח עצום. הן מעניקות לאדם תחושת ערך, מחזקות את הביטחון העצמי שלו ומעניקות לו כוח להמשיך. כאשר הן אינן נאמרות, לא תמיד נוצר משבר מיידית, אך פעמים רבות נחלשת המוטיבציה ונפגעת תחושת הסיפוק. אדם יכול להמשיך לתפקד כלפי חוץ, אך בלבו יישאר חסר משהו שהיה יכול לקבל בקלות רבה כל כך.

יש משפטים שילד זוכר כל חייו

’מֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן’ - מלמדים אותנו שוב ושוב על עוצמתה של המילה. מילה טובה יכולה להחיות נפש, לעודד אדם ברגע קשה ולשנות מסלול חיים. אם כך גדול כוחה של מילה חיובית, קל וחומר מה גדול הנזק שעלול להיגרם מדיבור שלילי. אם היעדר התלהבות בשיחת משקיעים מסוגל למחוק מאות מיליארדי דולרים ולערער שווקים שלמים, מה עלולה לגרום הערה מזלזלת או מילה פוגעת בלבו של אדם? כמה חלומות נגדעו בגלל לעג? כמה כישרונות נבלמו בגלל ביקורת משפילה? כמה ילדים חדלו להאמין בעצמם



בגלל משפט אחד שנאמר בחוסר מחשבה?

כסף שאבד אפשר לעיתים להשיב. שוק ההון יודע לתקן את עצמו, מניות עולות מחדש וחברות מתאוששות. אולם פגיעה בלבו של אדם היא דבר שקשה הרבה יותר לתקן.

יש מילים שנשארות בזיכרון שנים ארוכות.

יש מילים שנשארות בזיכרון שנים ארוכות. יש משפטים שילד זוכר כל חייו. ויש גם מחמאות ועידודים שמלווים אדם במשך עשרות שנים ומעניקים לו כוח בכל פעם מחדש. הלקח העולה מן הסיפור ברור. פעמים רבות אנו מחפשים הזדמנויות לעשות דברים גדולים ומרשימים, בעוד שההשפעה המשמעותית ביותר נמצאת דווקא בדברים הקטנים. מילה טובה, הבעת הערכה, מחמאה כנה או משפט של עידוד אינם עולים כסף ואינם דורשים מאמץ רב, אך ערכם עצום. אם בעולם העסקים וההשקעות מילה אחת יכולה להשפיע על טריליוני דולרים, הרי שבעולמם של בני אדם מילה אחת יכולה להשפיע על נפש, על משפחה ולעיתים על חיים שלמים. לכן, לפני שאנו מחפשים כיצד לעשות מעשים גדולים, כדאי לשאול את עצמנו האם יש בסביבתנו אדם שממתין עכשיו למילה טובה. ייתכן מאוד שעבורו אותה מילה תהיה שווה יותר מכל הון שבעולם.

כשם שהמשקיעים בוול-סטריט עוקבים בדריכות אחרי כל הגה וניסוח שיוצא מפי המנכ”לים, כך עלינו לזכור שעיניים רבות נשואות אלינו בתוך ביתנו וובסביבתנו. המילים שנבחר לומר, או אלו שנבחר להשמיט, יכולות להרים אדם אל על ולנסוך בו כוחות, או חלילה ליצור שבר עמוק. נשכיל נא להשתמש בכוח הדיבור שחנן אותנו הבורא כדי לבנות, לעודד, ולמלא את עולמנו בברכה ובטוב.

עריכת השבון הנפש בכל יום הוא סגולה גדולה לאריכות ימים

מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

על פן יאמרו המשלים באו חשבון (כא)



לכל אחד להשתדל לערוך חשבון הנפש בכל יום קודם שנתו, דכיון שהקב"ה עומד לערוך דין וחשבון על כל מעשה האדם ביום האחרון, בוודאי יש להקדים לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה קודם

שנשמתו באה לתת דין וחשבון לקב"ה מיד לאחר שנתו, ובזוה"ק (ח"ג, קע"ח), הפליגו מאוד במעלת אותם שחיים חייהם בחשבון שיש להם מקום מיוחד בגן עדן, והם נקראים בתואר "מארי דחושבנא". ובספרים מבואר עוד, שצורת הנשמה ודרגתה נקבעת בכל יום מחדש לפי מעשיה, והנשמה גם חוזרת אח"כ בבוקר לאדם באותה הצורה שנקבעה דרגתה בלילה לאחר הדין וחשבון, ולכן בוודאי יש לכל אחד להזדרז לערוך חשבון הנפש קודם שתשתנה דרגת נשמתו בשעה שהקב"ה ידון את נשמתו בלילה.

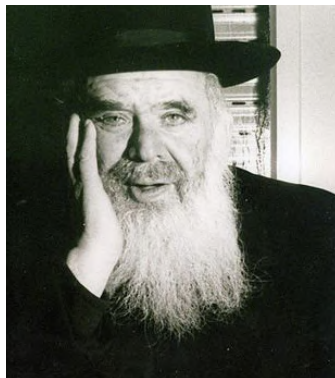
ודע שעריכת חשבון הנפש בכל יום הוא סגולה גדולה לאריכות ימים, כי כאשר האדם דואג מצידו למלאות את תפקידו בעולמו, הדבר מועיל לו שירחם עליו ה' להאריך ימיו ושנותיו כדי שיזכה לעסוק בתורתו ולעבדו, ויתרה מזו כתב רבינו יונה באבות (פ"ג מ"ד) שמי שמבזבז זמנו להבלים ראוי לטורדו מן העולם וכ"ש שלא יאריכו ימיו, ומידה טובה מרובה, שאם חי מתוך חשבון הנפש, יזכה לחיים ארוכים, שהרי יש סיבה ליתן לו חיים מאחר שאינו מבזבז זמנו לריק וחי בחשבון יום יום.

(ביאורים והנהגות)

תמהתי לעצמי מה מחפש רבינו במטבח וצעדתי בעקבותיו

פניני הפרשה ממרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל

ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו (כא)



שהיה משה ירא להילחם, שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, שנאמר (בראשית יד) "ויבא הפליט" - הוא עוג שפלט מן הרפאים. (רש"י) והנה אמרו במדרש (הובא בתוס' נדה סא): "עוג אמר בלבו אלך ואומר לאברהם וילחם וימות ואשא שרה אשתו, אפילו הכי היה ירא משה שמא תעמוד לו זכות אברהם". וכבר נתקשה ה'כ"ל

יקר', שמאחר וכל כוונתו של עוג היתה לרעה, איזה זכות יש בידו, וממה היה משה ירא?

אלא מוכח מכאן יסוד גדול: חיוב הכרת הטוב הינו מצד המקבל, ואין נוגע לו כלל מה היתה כוונת עושה הטובה! כי אף אם כוונתו היתה לרעה, אם נסתובב הדבר לטובה, הרי הוא מחוייב להכיר טובה למי שגרם את טובתו.

כוונתו של עוג מלך הבשן אכן לא היתה להיטיב ולעשות חסד, אלא להיפך. מטרתו היתה להרע לאברהם ולגרום לו שימות. אמנם מכל מקום כיון שבפועל היה במעשהו חסד לאברהם, עמדה לו לעוג זכותו של אברהם, עד כדי כך שכל כלל ישראל היה נתון בסכנה שמא תעמוד לו זכות זו, והוצרך משה להבטחה מיוחדת מהקב"ה: "אל תירא אותו"

סיפר תלמיד רבינו

ובענין זה סיפר תלמיד רבינו מעשה רב לקח מהנהגתו של רבינו: פעם אחת לאחר שיצא משמחת שבע ברכות, כאשר כבר נפנה ללכת ביקש רבינו להיכנס למטבח. תמהתי לעצמי מה מחפש רבינו במטבח וצעדתי בעקבותיו, כשהגיע רבינו למטבח הביע את תודתו בפני המבשלת. תמהתי ואמרתי הרי בעלי השמחה שילמו לה טבין ותקילין בעד האוכל, ולולי שהיו משלמים לה לא היתה מכינה, ואם כן איזה הכרת הטוב מחוייבים אליה? והשיב רבינו: "וואס האט דאס צו מיר" - מה זה שייך אלי, והיינו כי חיוב הטוב הוא מצד המקבל, ואין נוגע כלל מה היתה כוונת הנותן.

(מוסרי שערי חיים)

'דבר חכמה' נפלא שמעתי מצדיק אחד

על פן יאמרו המשלים באו חֲשׁוּבֹן (כא)

מהו אחד משבעת המינים המוזכר בפרשה



חידות שינון הפרשה לפי סדר ה-א"ב

- א. הכהן הראשון שעשה פרה אדומה? אלעזר.
- ב. נעלמה עם מות מרים? באר.
- ג. כל דיני הפרה האדומה אמורים גם עליו? גר.
- ד. ממנו הכהן מזה 7 פעמים? דם הפרה.
- ה. מקום קבורת אהרון? הר ההר.
- ו. "דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה". ויקחו.
- ז. מקום רע זה מקום שאינו מקום? זרע.
- ח. שם נצחו בני ישראל את הכנעני? חרמה.
- ט. את אפר הפרה צריך להניח במקום? טהור.
- י. עיר שמשה שלח עליה מרגלים? יעזר.
- כ. העוסק במלאכת פרה אדומה? כהן.
- ל. יצאה מקרית סיחון? להבה.
- מ. יצאו מן הסלע? מים.
- נ. מילה נרדפת לשרף? נחש.
- ס. מלך האמורי? סיחון.
- ע. נשרף יחד עם הפרה? עץ ארז.
- פ. מטהרת את הטמאים ומטמאת את הטהורים? פרה אדומה.
- צ. "ויבואו כל העדה למדבר _____". צין.
- ק. מקום מיתת וקבורת מרים? קדש.
- ר. אחד משבעת המינים המוזכר בפרשה? רימון.
- ש. כמה זמן טמא אדם שנטמא למת? שבעה ימים.
- ת. פרה אדומה חייבת להיות? תמימה.

(מתוך גיליונו של הרב שלמה קולדצקי תשפ"ה)



הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: 'דבר חכמה' נפלא שמעתי מחכם וצדיק אחד בשמחת 'שבע ברכות': מעשה ביהודי מתושבי העיר 'לעלוב' שהיה נוסע מדי שנה בשנה לקראת חג המצות להסתופף בצל רבו אשר התגורר ב'לובלין'. בדרכו היה עובר ב'פרשת דרכים' אשר נחלקה לארבעה

דרכים, וכל דרך מוליכה לעבר עיר אחרת, ולמען ידעו עובדי דרכים 'את הדרך ילכו בה' הציבו שם עמוד גדול ועליו תלו ארבע לוחות - לוח לכל רוח, ועליו נכתב שם העיר אשר הפונה שמה יגיע אליה, כגון 'לוח' לצד מזרח עליו נכתב באותיות גדולות 'ווארשא', והרי זה לסימן כי הרוצה להגיע לווארשא יפנה מזרחה, וכן העמידו לוח לצד צפון עליו הופיע תיבת 'לובלין', לקיים מה שנאמר 'תכין לך הדרך'. והנה, באחת השנים ירדו גשמים עזים בכל ימות החורף וגם הרוחות והשלגים לא נפקדו באותה השנה, וכשבא היהודי אל 'פרשת דרכים' חשכו עיניו כי לא מצא כלל את ה'עמוד' עם הלוחות, והבין שנעקר ממקומו על ידי רוח סערה, ולא ידע אנה יפנה, האם למזרח או למערב לצפון או לדרום, והמקום 'מדבר שממה מאין יושב' - 'עובר ושב אין ו'מורה דרך' איננו. מה עשה, החל מחפש אחר העמוד עם הלוחות, ואכן, אחר חיפושים רבים מצאו מוטל על הארץ בתוככי הביצות, מתחת הררי שלג וקרח, ועדיין לא ידע מה לעשות, כי הגם שעלה ברצונו להעמיד העמוד על מקומו, אבל לא ידע לאיזה צד להעמידו. עד שפקח ה' את עיניו והבין, הרי 'זאת ידעתי' לענות על השאלה 'מאין באת'... כי ברור לי באיזו דרך הגעתי מלעלוב עד הנה, מעתה עלי להעמיד שוב את העמוד כשה'לוח' המורה על העיר לעלוב יפנה לאותו צד ממנו הגעתי, וממילא הכל יבוא על מקומו בשלום, כי אז גם שאר הלוחות יהיו מכוונים כל אחד כפי מה שהיה בתחילה, ואוכל להמשיך בדרכי ולהגיע למחוז חפצי לחיים לשמחה ולשלום...

וכאן פנה אותו 'דרשן' אל ה'חתן', ואמר לו, הנה זה עתה יוצא הנך לחיי המעשה, וכלשון הכתוב 'חתן היוצא מחופתו ישיש כגבור לרוץ עלי אורח'... ומתחיל לפסוע ולצעוד ב'ים הגדול', ומורא יעלה על ראשך כי אינך יודע לאיזה דרך לפנות, לימין או לשמאל, זכור ואל תשכח מאין באת. הלא יודע אתה מקור מחצבתך, באיזה בית גדלת, ואיזה 'חינוך' קבלת בו, ואם כן, הדרך בה הגעת עד הלום היא תשמש לך כ'מורה דרך' כיצד להמשיך ולעלות במסילה העולה בית א-ל.

(באר החיים, מסכת אבות)

מי גנב את האקדמות?

מאת: הר' דוד משי

על פן יאמרו המַשְׁלִים באו הַשְּׁבוֹן (כא, כז)

איך המלחין הדגול העז לקחת בלא רשות

בירור קצר מעלה כי המלחין הינו ר' יענקל תלמוד, וכי מדובר בלחן קדום שכעת חודש שוב, אולם מיודענו לא מבין איך המלחין הדגול העז לקחת בלא רשות ניגון חופה ו'לאמץ' אותו אל תוך ניגון האקדמות.

הוא ניגש למכרו ר' נתן זילברמן הי"ו, חסיד גור שורשי, המכיר את כל ניגוני גור על בורים ותמיהתו בפיו: האם יתכן שר' יענקל תלמוד 'נתקע' בלי בית באקדמות, עד שנאלץ לאלתר ולשבץ בחלל שנוצר את הניגון-חופה הידוע? ר' נתן לא מצליח להתאפק לשמע השאלה, וממלא את פיו בשחוק מבלי יכולת לענות. כאן א. כבר לגמרי נבוך. האם הוא אמר כאן איזושהי בדיחה?

אחרי שר' נתן קצת נרגע הוא מתחיל להסביר: את ניגוני החופה בגור מעולם לא הלחינו לשם חופה, אלא 'גזרו' אותם מתוך ניגוני תפילה קיימים, כגון אקדמות או היה עם פיפיות. ניגון החופה עליו אתה מדבר 'נגזר' אף הוא מאותו אקדמות, פרי לחנו של ר' יענקל, ולא בטוח שבידיעתו ובהסכמתו, ואילו אתה מגיע בטענות על ר' יענקל היאך העז לקחת את הניגון ולשלב בתוך האקדמות...

לפעמים אנשים תמהים

לפעמים אנשים תמהים ועצובים על שמשמים לקחו להם משהו. וזה כי הם בטוחים שזה היה שלהם. ברגע שמבינים שהכל בעצם שייך לבורא עולם, והם אלה שקיבלו ממנו עד היום מתנות, קל להם יותר להבין שהמתנה יכולה באיזשהו שלב להילקח מאיתם בחזרה, ולכן הם גם זוכרים להודות על כל רגע שהמתנה עדיין אצלם.

(עלון התקרבות שלח תשפ"ז)

יש דברים בעולמנו, שמתקיים בהם האחד מהשניים: או שמתחברים אליהם, או שלא מוצאים בהם שום עניין וטעם. בין אלה שעונים להגדרה הנ"ל, אלו הם ניגוני גור לדורותיהם. יש שמאזינים בשקיקה לכל אותם



ניגונים, שהולחנו מידי שנה בשנה משנות דור ועוד קודם לכן ועד היום: למארשים הקצביים, לוולסים השקטים, לאקדמות ולבמוצאי מנוחה, לאין קצבה ולהיה עם פיפיות, והם לא תמיד נמנים דווקא על חסידי גור, ולעומתם יש כאלה שמעדיפים לדפדף לדיסק הבא.

גם א. היה אוהד מושבע של אותם ניגונים. שעות ארוכות מידי יום היו אלה מתנגנים בחדר עבודתו, עד שיכול היה לזהות על ניגון האם הוא פרי הלחנתו של ר' יענקל תלמוד, של ר' לייבל גולדקנופף, או אולי בכלל של ר' מנחם אירנשטיין, כולם מנוחתם עדן.

יום אחד, תוך שהוא מאזין לשירים חדשים שזה עתה יצאו, הוא נדהם לגלות כי באחד מן הבתים של ניגון ה"אקדמות" הארוך, שאורכו כעשרים דקות, השתחל לו בטבעיות רבה ניגון מרטיט ודי מוכר, הידוע לכל כ'חופה-ניגון' של גור.



"כאן מזכרים דגים מתים עם אורז תפל"

בדומה לאותו שלט על ה"דגים המתים". הוא רואה רק אפר פרה ומים. ולא רק זאת, בעצם מצוות רבות לא מובנות למי שרחוק מהמשמעות האמיתית של המצוות. וכי מה יותר מכובד תפילין מעור בהמה צבוע בצבע שחור או קופסה מושקעת מזהב טהור יצוק.. אך כל ילד יהודי יודע שתפילין מזהב טהור הינו בגדר 'בוז יבוזו לו'..

כי כאן בדיוק נכנסת לתמונה נקודת המבט האמיתית והיהודית. כשאנו זוכרים ויודעים שאת מצוות התורה קיבלנו ישירות מבורא עולם, הכל משתנה. כשאנחנו מבינים את מעמדינו העליון שמושגי הטומאה והטהרה הם ייחודיים וניתנו אך ורק לעם ישראל. 'טהרה וקדושה' זה רק כאן אצלנו, ולא שייך למליארדי האנשים בעולם. הקב"ה בחר בנו מכל העמים ורומם אותנו על ידי חוקים אלו.

כאשר אנו מתבוננים במצוות פרה אדומה מתוך ההבנה הזו - מתוך הידיעה שזהו חוק שניתן לנו באהבת ד' יתברך אותנו, כביטוי לייחודיות שלנו ביקום - התמונה מתהפכת לחלוטין. במבט הזה, כל פירור של אפר פרה אדומה מפסיק להיות סתם "אפר" לא מובן, והופך להיות **אבקת זהב טהור**. כל מצווה, ובוודאי כזו המוגדרת כ"חוק" שאין בו טעם המובן לשכל האנושי, הופכת להיות חביבה ויקרה מאין כמותה. כי לא ההיגיון הפשוט שלנו הוא בכלל רלוונטי, אלא החיבור העמוק לקדוש ברוך הוא שנתן לנו את תורתו. ורק אנחנו זכינו בתורה הקדושה. וכך הכל, בסופו של דבר, תלוי באיך שאנחנו בוחרים להסתכל על הדברים, ומאותו רגע האפר הופך לאבקת זהב טהור...

אשרינו מה טוב חלקינו...

מאת: אהרן יהודה וייסר

וַיִּקְחוּ אֱלֹדֵי פְרָה אֲדָמָה תְּמִימָה (וי)

תארו לעצמכם שאתם הולכים ברחוב ורואים שלט מואר וגדול על חלון ראוה של חנות, שעליו נכתב באותיות בולטות: **"כאן מזכרים דגים מתים עם אורז תפל"**. מה הסיכוי שמישהו ייכנס לחנות הזו? סיכוי אפסי. המחשבה עצמה מעוררת דחייה.

אבל מה קורה כאשר על אותה חנות בדיוק מתנוסס שלט מעוצב ואלגנטי המכריז: **"סושי יוקרתי ונפלא"**? פתאום כולם נוהרים, עומדים בתור ומוכנים לשלם הון תועפות. והרי, אם נחשוב על זה לרגע, המרכיבים הם בדיוק אותם מרכיבים! בשני המקרים מדובר בדג נא ואורז. ההבדל היחיד הוא בצורת ההגשה, ובעיקר - בנקודת המבט שדרכה אנו מתבוננים על המוצר.

בפרשת השבוע, פרשת חוקת, אנו פוגשים את אחת המצוות העמוקות והנסתרות ביותר בתורה - מצוות פרה אדומה. התורה מלמדת אותנו על תהליך הטהרה החיוני, שנעשה על ידי הזאת אפר של פרה אדומה שנשרפה כליל.

כל ילד יהודי יודע שתפילין מזהב טהור

במבט של מי שלא זכו לקיים את מצוות התורה, הדבר נראה כמעט בלתי מובן. אפר של פרה שרופה? מה הקשר בין זה לבין טהרה רוחנית עליזנה? מי שמסתכל על המצווה הזו ב"משקפיים רגילים", עלול לראות בה משהו לא מובן,



קרא לאחי הגדול רבי אריה שהיה אז בן 5

והביט אל נחש הנחשת וחי (כ"א)

הרב שלמה קולדצקי שליט"א: וכי נחש ממית או נחש מחיה? אלא כ"ז שמשעבדים ליבם אל אביהם שבשמים, ולא סומכים על כל מיני השתדלויות חיצוניות ובוטחים בקב"ה שהוא מנהל את העולם מיד נענים. וידוע שהחפץ חיים כשהיו באים לבקש ממנו ברכות, היה תמיד אומר תפסיקו לשלוח מתווכים לקב"ה, והיינו שלא מספיק רק לבקש ברכה מהרב. 'אבא לא אוהב ששולחים אח אחר שיבקש ממנו בקשות, הוא אוהב שמדברים אתו ישירות'.

הסטיפלער היה אומר שהצרות באות כי נחלשו באמונה ובטחון ועושים יותר מידי השתדלות חיצונית. ומה שצריך לעשות זה להתחזק בתפילה ובאמונה שהכל בידו ואז התפילה תהיה מקרב הלב ומוכרח להתקבל. ולפני כארבעים שנה רבי חיים קניבסקי קרא לאחי הגדול רבי אריה שליט"א שהיה אז בן 5 בערך הוא הושיב אותו על ברכו והראה לו את דברי חז"ל האלו וחזר ע"כ כמה פעמים 'בזמן שישראל משעבדים ליבם לאביהם שבשמים מיד נענים' עד שהדבר נחרט אצלו במוח.

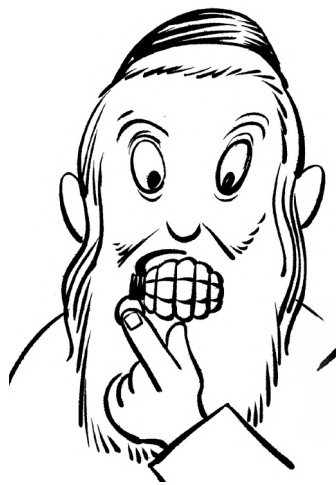
יום שישי הקרוב הוא ער"ש חוקת איך צריך להתנהג באותו היום?

כתב הלבוש שביום זה הייתה שריפת התורה ששרפו כ' קרונות מלאים בספרים בצרפת וגם בשנת ת"ח נחרבו ביום זה שתי קהילות גדולות וארעו עוד הרבה צרות ליהודים, והמג"א ומשנ"ב תק"ב. הביאו אף הם מנהג זה שיום זה הוא יום צום. ומי שלא יכול לצום שיהר לכה"פ לא לאכול מעדנים ולא יעשה דברים מסוכנים, ויעסוק ככל שיכול בתורה, ולכה"פ ימנע מדברים בטלים. ויזהר מלהיכנס לים סוער וכדו'.

(גלינו חקת תשפ"ה)

זהו שוד לאור היום! כאשר אתייצב לפניו אומר לו מה היא דעתי עליו בדיוק נמרץ!

על פן יאמרו המשלים באו חשבון (כ"א, כז)



אדם אחד חקר בית מזיגה גדול משר העיר. כל גויי ושיכורי העיר היו באים ללגום בבית המזיגה מעט י"ש חריף. דמי החכירה ששילם בעל בית המזיגה היו גבוהים, ומשום כך היה חייב סכום כסף גדול לשר העיר.

זימן השר את המוזג שיבוא אל ארמונו במועד מסוים, כדי שיפרע את חובו. ישב המוזג בביתו, לידו עמדו והביטו בו אשתו ובניו,

כשהוא מונה את מעותיו לראות אם יש בידו סך מספיק, אולם עדיין חסר לו סכום גדול.

יודעים אתם - פנה המוזג בכעס אל בני ביתו - כאשר אתייצב לפני השר אומר לו מה היא דעתי עליו בדיוק נמרץ! הן זהו שוד לאור היום! באף עיר לא לוקח השר דמי חכירה כה גבוהים! אפשר לחשוב כי בית המזיגה שלי הוא כור היתוך לזהב...

כך ישב האיש והוסיף ומנה את טענותיו אחת לאחת והסביר מדוע אין הוא חייב סכום כה גדול... בבוא המועד הגיע המוזג אל הארמון והוכנס אל האולם בו ישב השר. השר ישב על כסא מפואר, מוקף במשרתים לבושי שרד ובחיילים חמושים המחכים למוצא פיו, וכולו אומר כבוד והדר.

עמד המוזג לפניו בפיק ברכיים, וכל טענותיו שטען בלהט ובעוז כה רב - נשכחו כלא היו, ומפיו יצא רק גמגום מתנצל..

כן הוא גם הנמשל. דרכם של רשעים כי כל ימיהם בעולם הזה חוטאים ופושעים ופיהם מלא מרמות ותירוצים. ידעו נא כי לעתיד לבוא, כאשר יתייצבו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ויעמדו לפניו למשפט - תיפול עליהם אימתה ופחד, יעמדו רועדים ולא ימצאו עוז בנפשם לטעון מאומה! כל טענותיהם שטענו והשלו את עצמם בעולם הזה - הבל ורעות רוח הם!

(משלי המגיד מדובנא)

מה היה קורה אם היו מנקשים ממך לעבוד בלי הפסקה... שמונים שנה?



ומבִּשְׂרֵי אֶחְזָה אֱלֹהִים (איוב ט)

נסה לדמיין: עבודה עשרים וארבע שעות ביממה.. בלי חופשה. בלי מנוחה של דקה, כמה זמן היית מחזיק מעמד? יום? שבוע? חודש? כאשר אדם קונה מכונה שעובדת שנה שלימה ללא תקלה - הוא מתפעל ממנה. כשמכונת גומעת מאות אלפי קילומטרים בלי לראות מוסך - כולם עומדים משתוממים. מכונת כביסה שמחזיקה מעמד עשר שנים, הוא מספר עליה לכולם בהתפעלות עצומה. **כעת**, עצור לרגע התבונן בעין שלך. איבר זעיר, בקוטר של כשני סנטימטרים בלבד, שפועל ללא הפסקה במשך עשרות שנים. בכל שנייה העין קולטת מיליוני פרטי מידע: צבעים, מרחקים, תנועה, אור וצל. היא מתמקדת בעצם קרוב, ומיד אחר כך בעצם רחוק, בתוך שברירי שנייה. העין הממוצעת יכולה להבחין בכ 10 מיליון גווני צבע שונים.

כשגרר אבק מתקרב - העפעף נסגר במהירות עצומה כדי להגן עליה. הדמעות מנקות, מרטיבות ומחטאות אותה ללא הרף, וכל זה מתרחש בלי שנחשוב על כך אפילו לרגע.

לו היו מציגים לנו מצלמה המסוגלת לעבוד כך עשרות שנים ברציפות, לתקן את עצמה, להתאים את עצמה לתנאי תאורה משתנים ולהעביר מידע למחשב רב עוצמה - העולם היה עומד נפעם מולה.

אבל את הפלא הזה אנו נושאים איתנו בכל יום.

לפעמים אדם מחפש את גדלות הבורא במרחקים, בעוד שהראיה החזקה ביותר נמצאת ממש מול עיניו. די להתבונן בעין אחת כדי להבין מעט את משמעות המילים: מִבְּשְׂרֵי אֶחְזָה אֱלֹהִים" ובפעם הבאה שנברך "אשר יצר" נעצור לרגע ונודה לרופא כל בשר, שברא בתוכנו פלאים שאין שכל אנושי מסוגל ליצור. (ש.ק)

משכתי אותו החוצה מהמערבולת

הרב חנניה צ'ולק שליט"א:



זכורני כי לפני שנים רבות, בעת שצעדתי ברחובה של עיר, ניגש אלי יהודי ושאל אותי האם אני מכיר אותו. ענית לו כי איני זוכר אותו... הוא ניסה שוב: 'אתה לא זוכר אותי?!' ושוב - השבתי בשלילה,

עד שהזכיר לי בהתרגשות כי לפני כ- 40 שנה שהינו יחד בים באחד מימי שישי, ולפתע הוא נקלע למערבולת ולא הצליח להיחלץ ממנה. הוא צעק 'הצילו!' ואני שמעתי את צעקותיו, משכתי אותו החוצה מהמערבולת וברוך ה' - חייו נצלו. 'אני חייב לך את החיים שלי! אני אוהב אותך!' אמר לי האיש בהתרגשות. חשבתי לעצמי: אנחנו חבים להקב"ה את חייו! הוא נותן לנו חיים ובריאות בכל רגע, מפרנס אותנו בכל יום מחדש ומרעיף עלינו טובות נוספות לאין סוף: משפחה, ידידים ומה לא... חסדי ה' אופפים אותנו מכל עבר בכל עת. אכן, 'אהבה רבה אהבתנו ה' אלוקינו'. השאלה היא איפה אנחנו מחזירים טובה להקב"ה... בהמשך התפילה אנו אומרים 'על כן ה' אלוקינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחוקיך ונשמח בדברי תורתך ובמצוותיך לעולם ועד', בכך שאנו לומדים את התורה הקדושה, המחכימה פתי והמשמחת את לב האדם, אנו 'מחזירים טובה' להקב"ה. בורא עולם מצפה לראותנו שמחים בלימוד התורה ובקיום המצוות. רק בדרך של שמחת חיים בעבודת ה' נצליח לעבור את ניסיונות ה'עקבתא דמשיחא'. רק עם הסתכלות על ניסי השי"ת עלינו והכרה באהבתו אותנו בכל מצב ובכל ניסיון. 'מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? - יעסוק בתורה ובגמילות חסדים', מתוך שמחה ואחדות.

(מתוך גליונו של הרב צולק חוקת תשפ"ה)



הכל התחיל כשכלב ענק ומפחיד, שלא היו לו שום בעלים, החליט לבחור לעצמו בית חדש - ממש בחצר התלמוד תורה שלנו!

חיים ויענקי מספרים על הכלב המסכן שמצא בית חדש

האור. הבטתי סביב והבחנתי באחד מהשלחנות הצדדיים בשני חברי הטובים מהפחה. החלטתי לגשת ולהתישב בספסל שלהם.

"מה אתם לומדים?" שאלתי בסקרנות, והתשובה שקבלתי הפתיעה אותי לחלוטין.

"אנחנו לומדים עכשו על הכלב!" ענו לי בבת אחת. הבטתי בהם במבט בוחן. חשבתי שמא הם מנסים להתלוצץ על חשבוננו. נסיתי להבין מה הם רוצים, ומיד נזכרתי באותו כלב מטרלל מחצר החידר. מה לזה ולסדר למוד ביום שבת קודש?



אך הם המשיכו ברצינות תהומית: "כן, אנחנו מדברים במלא הרצינות! אנחנו לומדים עכשו על הכלב השוטה. תחשב רגע על הריר הנוזל מפיו, על האזנים השמוטות שלו, על זנבו המנח בין רגליו, ועל עוד סימנים מבהילים שיש בכלב שוטה".

השבוע שעבר היה אחד השבועות הסוערים והמבהילים ביותר בחידר שלנו. הכל התחיל כשכלב מטרלל אמתי, ענק ומפחיד, שלא היו לו שום בעלים, החליט לבחור לעצמו בית חדש - ממש בחצר התלמוד תורה שלנו! הילדים פחדו לצאת להפסקה. הכלב הסתובב סחור סחור, חשף שניים, והפחד באויר היה מוחש. ההנהלה מהרה להתקשר למוקד העירייה, ולאחר שעות ארוכות ומתוחות, ובמאמץ רב ונועז, הצליחו הלוכדים ללכד אותו ולהרחיקו מהמקום. אלה שהגיעו מהעירייה הסבירו לילדים שצריכו להתרחק מהכלב, כי מחלת הכלבת מסכנת לכל מי שבא איתו במגע. האנחה שנפלטה מפי התלמידים הצעירים הדדה בכל השכונה. הענינו נרגע. כך לפחות חשבתי.

סדר לימוד בשבת קודש

בשבת קודש של אותו שבוע, כשעה לפני תפילת מנחה, צעדתי לבית הכנסת כדי ללמד ולחזר על הלמודים של השבוע. כשנכנסתי, מצאתי את היכל בית המדרש מלא מפה לפה בלומדים השקועים בתלמודם, קול התורה נשא בחלל

בשלב הזה הייתי בטוח שהם חמדו לי לצון. החלטתי לשתק, לא להגיב ולא לשתף פעולה עם הבדיחה. כשראו את תגובתי הקורירה, הבינו מיד מה אני חושב, ומהרו להסביר: "אתה בטח בטוח שאנחנו מתלוצצים, אבל בוא תראה בעצמה. אנחנו באמצע למוד דברים נוראים ומפחידים על אדם שדומה ממש לכלב שוטה! בוא ותראה איך מסביר ה'חפץ חיים' הקדוש את דברי חכמינו זכרונם לברכה: האדם שרגיל לדבר לשון הרע, דומה באפן מדהים ומזעזע לכלב שוטה!" נסחפתי לתוף דבריהם, והם המשיכו להסביר בהתלהבות: "תחשב על הכלב השוטה - פיו תמיד פתוח, וריר מאוס ומבאיש נוטף ממנו ללא הפסק. בכל מקום שבו הכלב הזה מבקר, אפילו לדקה אחת, מיד מרגישים בכוך בגלל הצחנה הנוראה והלכלוך שהוא משאיר אחריו. כך ממש הוא האדם מספר הלשון הרע! הפה שלו פתוח לרוחה בכל עת, מוכן ומזמן לדבר על אחרים, והדבורים האסורים נוטפים מפיו ומפיצים צחנה רוחנית ומריבות בכל חברה שהוא מגיע אליה. ולא רק זאת - כמו שנשיכתו של הכלב השוטה היא מסכנת וארסית, כך הנזק של מדבר הלשון הרע הוא עצום והורס משפחות וחברים."

הייתי מזעזע ומפתע מההשוואה החריפה. חברי קרבו אלי את הספר כשהוא פתוח, ויחד קראנו בנשימה עצורה את מלותיו הקדושות של ה'חפץ חיים' בספרו "שמירת הלשון": "וראה את המתקת דברי חז"ל שהמתיקו את דברי המקלוקל בחטא זה כמו המנושף מכלב שוטה, כי באמת שניהם שונים. וכמו שכתוב (ביומא פ"ד) שמי שנשכו כלב שוטה אין לו רפואה, ועל לשון הרע גם כן אמרו שהמרגל בעון זה חלילה



וחס אין לו _____!

ישבנו שלשתנו, מהרהרים ונסערים מהגלוי המדהים. הדמיון המחריד בין הכלב המשתולל שלכדנו בחידור לבין כחה ההורס של מלה רעה, נחרט בלבי לעד. מאותה שבת, בכל פעם שעולה בי הרצון לספר משהו שיש בו אולי איזה גנאי על חבר, אני נזכר בריר ובצחנה של הכלב השוטה - ומיד סוגר את הפה ובוחר בשקט. ומיד אני מתמלא בשמחה פי אני הצלחתי להתגבר ולעשות את רצון הבורא יתברך.

רגע רגע, לפני שמסימים

שמתם בודאי לב, שבציטוט של החפץ חיים חסרה מלה אחת. הנה הוא שוב: וכמו שכתוב (ביומא פ"ד) שמי שנשכו כלב שוטה אין לו רפואה, ועל לשון הרע גם כן אמרו שהמרגל בעון זה חלילה וחס אין לו _____! אז אם גם אתם מעונינים להפגס להגרלה שלנו של מצלמה שיש בה ניר והיא מדפיסה את התמונה מיד, אז עינו גם אתם בספר "חפץ חיים - שמירת הלשון" בשער הזכירה, פרק ד', והתקשרו כבר עכשו והשאירו לנו הודעה איזו מלה חסרה ומה אין לו.

ככה עונים תשובות וזוכים בפרסים

במה זוכים?
זוכים במצלמה דיגיטלית, שגם מצלמת וגם מדפיסה על ניר מיחד שיש בה

איך עונים?

- מכינים בקצרה את התשובות לשאלה
- מתקשרים למוקד 'על הצדיקים' **073-345-30-95**
- משאירים את שמכם, שם העיר ומס' הטלפון שלכם
- עונים את התשובות בקול צלול ובהיר

עכשיו מתפללים שתזכו

אמר לו רבינו דבר נורא, שסיפרה לו הרבנית ע"ה



בהתקרב היארצייט של הרבנית הצדקנית מרת תמר שטיינמן הכהן גליק שליט"א, לפני כעשרים ואחד שנה. הכניסו לרבינו בשבת בבוקר יהודי שבא לבקש ברכה על בניו שילכו בדרך הישר. אמר לו רבינו דבר נורא, שסיפרה לו הרבנית ע"ה, על יהודי אחד שהיה לו בית גדול עם 'ארבעים חדרים' ובכל זאת כל פעם שנזדמן אצלם אורח, לא היו מארחים אותו בביתם, אלא היו נותנים לו כסף שילך לאכסניה ... וכל הילדים של משפחה זו, ירדו רח"ל מן הדרך ... ומפרש רבינו שכשבא אורח ומיסב לשולחן שבת, מדברים ושומעים מילי מעלייתא המחדירים יראת שמים, אבל כשזורקים את האורחים למקומות אחרים, זה מה שיוצא, ה' ישמרנו. ולכן יעץ לו רבינו, שיראה להכניס אורחים בביתו וכך יזכה שבניו ילכו בדרך התורה והיראה.

(גליון 'עטרת תפארת' פרשת שלח תשפ"ו)

וככה תראה בכמה אנשים המידה הרעה והמנוולת לשלם רעה תחת טובה

אוצרות ממרן בעל 'הקהילות יעקב'

את הנחשים וינשכו את
העם (כא)

יבא נחש, שֶׁלָקָה עַל
הוֹצֵאת דָבָה, וַיִּפְרַע
מִמוֹצְיָאֵי דָבָה; יבא נחש,
שֶׁכָּל הַמִּינִין נִטְעָמִין לוֹ
טַעַם אֶחָד, וַיִּפְרַע מִכַּפּוּי
טוֹבָה, שֶׁדָּבַר אֶחָד מִשְׁתַּנָּה
לָהֶם לְכַמּוֹה טַעָמִים (רש"י).



כשאנו קוראים בעניין הנחשים השרפים, ודברי של רש"י הקדוש בעניין כפויי הטובה. אנו מביאים בפניכם קטע מדהים וחרף שכותב בעל 'הקהילות יעקב' בספרו 'חיי עולם' (פרק כו), על המידה הרעה הזאת לכפור בטובתו של חברו.

'וככה תראה בכמה אנשים המידה הרעה והמנוולת לשלם רעה תחת טובה, היינו לעשות רעות למי שמטיב לו ולאיש שלא הי' לו עמו שום עסק, לא ירעו ולא ישחיתו. (ובס' חוט המשולש דף מ"ה בהגהה כ' שהח"ס ז"ל אמר על א' שהעיז נגדו והרע לו תמה אני שאיני זוכר שעשיתי לו טובה מעולם אשר עבור זה יהא מעוניין להרע לי ע"כ דבריו)

אשר יפלא מאוד על התאוה המשונה הלזו להרע דוקא למי שהטיב לו, אבל באמת שהאדם המושחת הזה כשמקבל טובה מרגיש כעין חיוב הכרת טובה, וברוב גאוותו ומידותיו הרעים אינו חושב כלל וכלל להיכנע ולהכיר טובה, ושוב הוא רואה במטיבו כאיש המדריך מנוחתו, וכבעל חוב שלו שהוא מחוייב לו לשלם, ולכן מתעורר אצלו שנאה עליו ומתאוה להרע לו, וגם להראות שהוא אינו נכנע ושאינו בו זיק רגש של חיוב הכרת טובה. ועד"ז הוא ג"כ שנאת עוזבי תורה לתורה ולשומרי' ולכל שיש לו איזו שייכות לתורה'.

(עי"ש בדבריו לגבי שנאת עמי ארצות לתלמידי חכמים)